

**LOUNAIS-SUOMEN ALUEHALLINTOVIKASTON STRATEGINEN TULOSSOPIMUS
2010-2011**

Strateginen tulossopimus laaditaan jokaiselle aluehallintovirastolle hallituskaudeksi ja sitä tarkennetaan vuosittain. Strategisen tulossopimuksen sisältö johdetaan strategia-asiakirjasta. Siinä määritellään kullekin aluehallintovirastolle painopisteet, keskeiset toimintalinjat, yhteistyöky-symykset ja määräraha-kehys. Aluehallintoviraston strateginen tulossopimus ei koske työsuojelua eikä poliisia. Strategisen tulossopimuksen lisäksi ohjaava ministeriö tai keskusvirasto voi halutessaan tehdä aluehallintoviraston kanssa toiminnallisen tulossopimuksen, jossa viraston kanssa sovitaan sektorikohtaisista yksityiskohtaisemmista painopisteistä, linjauksista ja tulosta-voitteista sekä sektorikohtaisten määrärahojen kohdentamisesta.

Toiminnallisen tulossopimuksen aluehallintovirastojen kanssa tekevät tämän hetkisen tiedon mukaan sosiaali- ja terveysministeriö, sisäasiainministeriö, Kilpailuvirasto ja Elintarviketurval-lisuusvirasto. Valvira ei tee toiminnallista tulossopimusta vaan sosiaali- ja terveysministeriö. Ministeriöt, jotka eivät tee toiminnallista tulossopimusta, asettavat tässä asiakirjassa myös toi-minnallisia tavoitteita.

1. Toimintaympäristön kuvaus

Lounais-Suomen aluehallintoviraston toimialueeseen kuuluvat Varsinais-Suomen ja Satakun-nan maakunnat ja erikoistumistehtävien osalta koko maa. Lisäksi Lounais-Suomen aluehallin-tovirasto vastaa poliisin vastuualueen tehtävistä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston toi-mialueella sekä työsuojelun vastuualueen tehtävistä Ahvenanmaan maakunnan alueella. Alue-hallintovirastossa ei ole ympäristölupien vastuualuetta, vaan ympäristölupatehtävistä alueella vastaa Etelä-Suomen aluehallintovirasto.

Aluehallintoviraston toimialueella on 1.1.2010 lukien 49 kuntaa, 2 maakunnan liittoa, 2 sai-raanhoitopiiriä ja 2 elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskusta. Toimialue on kaksikielinen. Var-sinais-Suomen asukkaista 5,7 % on ruotsinkielisiä ja maakunnassa sijaitsee kolme kaksikielistä kuntaa, joista kaksi on enemmistön kieleltä ruotsinkielisiä. Toimialueella asuu noin 13 % Suo-men väestöstä. Alueellisena erikoispiirteenä haasteita julkisten palvelujen tuottamiselle asettaa laaja asuttu saaristo.

Aluehallintoviraston toiminnassa on otettava huomioon useiden toimintaympäristön nopeiden muutosten ja näkökulmien asettamat uudet vaatimukset.

Taloudellinen tilanne

Maailmantalouden taantuma on edelleen syvenemässä. Erityisen voimakkaasti on supistumassa maailmankauppa ja teollisuustuotanto. Elpymisen odotetaan alkavan vuonna 2010, mutta riski taantumien muuttumisesta globaaliksi lamaksi on edelleen varteenotettava.

Suomen kansantuotteen arvioidaan supistuvan vuonna 2009 jopa 5-6 prosenttia ja myös vuoden 2010 ennuste on negatiivinen. Yhteisövero supistuu vuonna 2009 merkittävästi. Kuntien verotulojen ennustetaan tänä vuonna supistuvan keskimäärin 2-3 prosenttia.

Taloudellisen taantuman, työttömyyden kasvun ja kuntien verotulojen vähenemisen tuloksena kuntatalous tulee heikkenemään entisestään, mikä vaikuttaa kuntien kykyyn huolehtia lakisääteisten palvelujen järjestämisestä vielä taantuman taituttua nousuun.

Taloudellisen taantuman aikana kunnallisten palvelujen tarve kasvaa. Työttömyyden kasvu lisää osaltaan hyvinvointipalvelujen kysyntää ja nuorisotyöttömyyden korkea osuus ja pitkäaikaistyöttömyyden pysyväisluonteisuus lisäävät syrjäytymisriskejä. Tukirakenteiden ja sosiaalisten verkostojen heikkeneminen, psykososiaalisia ongelmia lisäävät riskitekijät perheissä ja sitä kautta myös lasten ja nuorten elämässä (kuten työttömyys, taloudelliset ongelmat, päihteiden käyttö ja mielenterveysongelmat) pitävät niin ikään yllä ja lisäävät palvelujen kysyntää. Myös maahanmuuttajaperheiden avun ja tuen tarpeisiin tulee pystyä vastaamaan (näin erityisesti Turun seudulla).

Työllisyystilanne Lounais-Suomen alueella on heikentynyt hieman maltillisemmin verrattuna maan keskiarvoihin. Varsinais-Suomen työttömyysaste kasvoi tilastokeskuksen mukaan 1,7 prosenttiyksikköä 8 prosenttiin ja Satakunnassa 0,7 prosenttiyksikköä 8,3 prosenttiin ajalla 2008/II – 2009/II, koko maan keskiarvon ollessa 9,6 prosenttia.

Nuorten työttömyys on kääntynyt erittäin voimakkaaseen kasvuun. Alueelliset erot niin nuorten työttömien määrissä kuin yhteiskuntatakuun toteutumisessakin ovat suuria. Tarvitaan toimenpiteitä, joilla voidaan välttää taantuman syrjäyttävät vaikutukset valmistumassa oleviin tai juuri valmistuneisiin nuoriin. Korkeakouluista valmistuvien lisäksi tulee ammatillisista oppilaitoksista valmistuville taata mahdollisuus tutkintojensa täydentämiseen niin, että heidän osaamisensa on ajantasaista kun talouden suhdanteet kääntyvät positiiviksi.

Elinkeinoelämän keskusliiton elokuun 2009 suhdannebarometrin mukaan Lounais-Suomen teollisuuden ja rakentamisen suhdannetilanne oli heinäkuussa selvästi tavanomaista heikompi. Tuotanto on supistunut odotetusti ja 84 % vastaajista uskoi suhdanteiden pysyvän ennallaan. Tilauskirjat ovat normaalia alhaisemmat ja työvoimaa suunnitellaan vähennettävän myös lähikuukausien aikana. Investoinnit ovat selvästi vuoden takaista pienemmät ja niiden odotetaan laskevan myös jatkossa.

Konkurssien määrä kasvoi Varsinais-Suomessa 15 % ja Satakunnassa 5,9 % tammi-kesäkuussa 2009 verrattuna viime vuoden vastaavaan ajankohtaan. Samaan aikaan koko maassa konkurssien määrä kasvoi 38 prosenttia. Koko maan konkurssien määrään vaikuttaa kuitenkin merkittävästi Uudenmaan osuus, joka on lähes 35 % kaikista konkurseista. Lisääntyvien konkurssien yhteydessä paljastuu runsaasti talousrikoksia, joilla on merkitystä verotulojen kertymiseen sekä poliisin sisäiseen resursointiin ja mahdollisuuksiin tutkia rikokset.

Työllistymisen mahdollisuudet näyttävät heikoilta varsinkin nuorten osalta kun nuorisotyöttömyys on valtakunnallisesti noussut jo 40 prosenttiin ja yritysten lähiaikojen tavoitteena on vähentää väkeä.

Väestön kehitys, muuttoliike ja kansalaisaktiivisuus

Väestö ikääntyy Suomessa nopeammin kuin useimmissa muissa maissa. Eliniän pidentyminen

on merkittävä yhteiskuntapoliittinen saavutus, etenkin kun suomalaiset ovat lisäksi terveempiä kuin koskaan aikaisemmin. Julkisen talouden kestävyydelle väestön ikärakenteen muutos on suuri haaste. Alueellisissa väestörakenteissa on jo nyt eroavuuksia ja maan sisäinen muuttoliike kasvattaa niitä entisestään.

Väestö on lisääntynyt Lounais-Suomen alueella 10 vuoden aikana 8.767 henkilöllä ollen nyt 688.829. Varsinais-Suomi on ollut jatkuvasti muuttovoittoaluetta ja Satakunta muuttotappioaluetta. Varsinais-Suomessa asukasluku on lisääntynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana hieman yli 18.000 asukkaalla kun taas Satakunnan asukasluku on vähentynyt hieman alle 9.000 asukkaalla. Alueen sisäinen muuttoliike kohdistuu Varsinais-Suomessa Turun ympäristökuntiin ja Satakunnassa Porin ympäristöön.

Samaan aikaan Lounais-Suomen väestön ikärakenne on muuttunut niin, että alle 14-vuotiaiden osuus on laskenut 1,3 prosenttiyksikköä 15,9 prosenttiin ja yli 65-vuotiaiden osuus on kasvanut 2,1 prosenttiyksikköä 18,5 prosenttiin. Sitä vastoin 15 – 65 -vuotiaiden osuus laski vain 0,7 prosenttiyksikköä 65,6 prosentti. Kehitys 2010 luvulla näyttäisi jatkuvan samansuuntaisena. Alle 18-vuotiaiden osuuden väestöstä ennustetaan vähenevän (vuoteen 2015 mennessä), ja alueellisten erojen kasvavan. Alaikäisten osuus kasvaa voimakkaimmin maakuntien keskustaajamien (Turku, Pori) ympärillä sijaitsevilla kunnissa ja seuduilla. Suurimmissa kaupungeissa osuus vähenee. Maaseudun harvaanasutuissa muuttotappiokunnissa väki vähenee ja vanhenee. Väestö ikääntyy Varsinais-Suomessa erityisesti Loimaan seudulla ja saaristokunnissa sekä Satakunnan pohjois- ja itäosissa.

Väestön ikärakenteen alueittaisen eriytymisen myötä myös hyvinvointipalvelujen ja sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä turvallisuuspalvelujen kysyntä, sosiaaliset rakenteet, kuntatalous, työvoiman kysyntä ja saatavuus sekä kulutuskysyntä ja elinkeinotoiminta kehittyvät eri tavoin eri alueilla. Myös alueiden tasa-arvoisen koulutus- ja kulttuuripalvelujen tarjonnan ylläpito on tulevaisuuden haaste. Laajassa, harvaan asutussa maassa vähäinen väestöpohja ja pitkät etäisyydet aiheuttavat kaikista toimenpiteistä huolimatta pysyväisluonteisia eroja palvelujen saavutettavuuteen ja palvelutasoihin tasaveroisuuteen tähtäävästä lainsäädännöstä huolimatta. Kunnilla ja kuntayhtymillä sekä valtion viranomaisilla on yhteinen haaste löytää yhteistyössä myös muiden toimijoiden kanssa ratkaisuja siihen, kuinka turvataan kansalaisten peruspalvelut maan kaikissa osissa.

Palvelujen kysyntä kasvukeskuksissa kasvaa sekä määrällisesti että laadullisesti. Maahanmuuttajataustaisen väestön määrä lisääntyy erityisesti kasvukeskuksissa ja palvelujen on oltava tämän ryhmän saatavilla ja saavutettavissa.

Kuntarakennetta on Varsinais-Suomessa uudistettu merkittävästi ja Satakunnassa kuntaliitoksia tapahtuu lähivuosina. Alueen kuntarakenne on kuitenkin yhä edelleen hajanainen ja kummasakin maakunnassa on useita väestömäärältään pieniä kuntia. Muotoutumassa olevilla kuntien yhteistoiminta-alueilla pyritään parantamaan sosiaali- ja terveyspalvelujen toiminnallista eheyttä ja varmistamaan palvelujen saatavuutta. Palvelujen järjestämisvastuu yhteistoiminta-alueilla lisää kuntalaisten mahdollisuuksia käyttää palveluja yli kuntarajojen, mikä on merkittävää erityisesti lapsiperheiden palvelujen kannalta. Palvelujen tulee olla saatavissa samoilla kriteereillä kaikissa yhteistoiminta-alueen kunnissa. Palvelujen tarjonnassa tulee ottaa huomioon kielelliset erityistarpeet, kulkuyhteydet ja käytettävissä olevat julkiset liikenneyhteydet. Ikääntyvien sosiaali- ja terveyspalvelujen tavoitteena on, että ikääntyvät ihmiset voisivat asua kotona tutuissa sosiaalisissa ympäristöissä mahdollisimman pitkään. Palvelujen saavutettavuuden heikkeneminen yhdessä kuntatalouden ongelmien kanssa uhkaavat kotona asumista tukevien palvelujen järjestämistä.

Alkuvuonna 2009 tehtyjen kuntien arvioiden mukaan lähes joka toisessa Varsinais-Suomen kunnassa ja kahdessa kolmesta Satakunnan kunnasta palvelujen saatavuudessa olisi odotettavissa paranemista nykytasoon verrattuna erityisesti ennaltaehkäisevässä perhetyössä, lastensuojelun perhetyössä ja sosiaalityössä. Sen sijaan kriisipalvelujen, kuntouttavan työtoiminnan, asumispalvelujen, mielenterveyspalvelujen, päihdehuollon, aikuissosiaalityön ja sosiaalipäivystyksen palvelujen saatavuudessa ei ole odotettavissa muutosta nykyiseen valtaosassa Varsinais-Suomen ja Satakunnan kunnista. Satakunnassa asumispalvelujen ja vanhusten kotihoitopalvelujen uskotaan paranevan.

Kunta- ja palvelurakenneuudistuksen kannalta oleellisia tekijöitä ovat optimaalisen väestöpohjan lisäksi väestörakenne ja sen muutos, joiden perusteella tulee ennakoida palvelutarpeiden muutosta. Väestö keskittyy suurten kaupunkien ympärille, kasvuseuduille ja niiden keskustajamiin, mikä lisää näillä alueilla vaurautta ja vahvistaa talouspohjaa. Lapset, nuoret ja lapsiperheet nuorentavat väestörakennetta, mutta samalla palvelutarpeet monipuolistuvat. Kasvualueilla olevan ja harvaanasutuille muuttotappioisille alueille jäävän ikääntyvän väestön palvelut on myös turvattava.

Aluehallintoviraston tehtävänä on osaltaan varmistaa peruspalvelujen saatavuus ja asianmukaisuus kaikilla kuntien yhteistoiminta-alueilla, organisointitavasta riippumatta. Alueellisesti laajemmalla väestöpohjalla organisoitavien palvelujen järjestämisessä kuntien tulee huolehtia siitä, että väestön saatavilla on myös riittävät lähipalvelut. Harvaanasutuilla maaseutu- ja saaristoalueilla ei ole useinkaan tarjolla julkisia palveluja täydentäviä yksityisiä palveluja, joten tasa-vertaisten ja –laatuisten julkisten peruspalvelujen varmistaminen niin lapsille ja nuorille kuin ikääntyvälle väestölle edistää väestön pysyvyyttä myös harvaanasutuissa kunnissa.

Aluehallintovirastossa tulisi siirtää painopistettä ohjaukselliseen toimintaan, kun lakisääteisiä palveluja organisoidaan uudelleen ja harmonisoidaan yhteistoiminta-alueiden kunnissa. Toiminta olisi omiaan vähentämään sekä organisaation uudistamisvaiheessa syntyviä ongelmia että niistä kumpuavia kanteluja.

Lakisääteisten palvelujen saatavuuteen ja asianmukaisuuteen vaikuttavat toimintaympäristön muutokset haastavat Lounais-Suomen aluehallintoviraston kehittämään ohjaus- ja valvontastrategiaa sekä prosesseja, joilla kuntien ja muiden toimijoiden kanssa kiinteässä vuorovaikutuksessa edistetään perusoikeuksien toteutumisen ja peruspalvelujen saatavuutta ja asianmukaisuutta. Tämä edellyttää palvelujen asianmukaisuuden seurannan, arvioinnin, auditoinnin ja valvonnan tehostamista. Tärkeää on kehittää yhteistyökäytäntöjä ja painottaa ennakoivaa toimintaa (mm. lupahallinnon keinoin ja edistämällä toiminnanharjoittajien omaa valvontaa) siten, että jälkikäteisvalvonnan tarve vähenee.

Syntyvyys on Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa kymmenen vuoden aikajaksolla laskenut tasaisesti. Huoltosuhde on sekä Satakunnassa että Varsinais-Suomessa huonontunut koko 2000-luvun ajan. Huoltosuhdeluku oli vuonna 2008 Satakunnassa 55.8 ja Varsinais-Suomessa 50.9 (koko maan vertailuluku on 50.3). Työkyvyttömyys-eläkkeellä vuonna 2008 oli Satakunnassa 8.4% (nouseva trendi 2000-luvulla) ja Varsinais-Suomessa 7.4% (pysynyt suhteellisen stabiilina) 16-64-vuotiaista (koko maan vertailuluku 7.6%).

Yksityinen sosiaali- ja terveydenhuollon toiminta, joiden osalta AVI, ns. valtakunnallisia palveluntuottajia lukuun ottamatta, toimii lupa- ja valvontavirastona, on lisääntynyt vahvasti. Yksityisen terveydenhuollon palveluntuottajien määrä on AVI:n alueella n. 500 (joilla on yhteensä n. 800 toimintayksikköä) sekä n. 2000 itsenäisesti toimivaa terveydenhuollon ammatinharjoittaja-

jaa. Sosiaalihuollon yksityisiä luvanvaraisia yksiköjä on AVI:n alueella n. 300, jolta osin vuosittainen kasvu on keskimäärin 10 % (vanhustenhuollon puolella n. 15 %) ja ilmoituksenvaraisia palveluja tuottavia yksiköjä on n. 420. Aluehallintoviraston valvontatehtävä on tästä osin lisääntynyt ja tulee vastaisuudessaakin lisääntymään voimakkaasti.

Toimintamallit palvelujen tuottamiseksi monimuotoistuvat ja yksityistäminen lisääntyy. Yksityistämistä tulee lisäämään myös mahdollisuus sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelin käyttöönottoon kuntien järjestämissä sosiaali- ja terveyspalveluissa. Palvelusetelin avulla on tarkoitus lisätä asiakkaan ja potilaan valinnan mahdollisuuksia sekä parantaa palvelujen saatavuutta. Asiakkailta palvelusetelin käyttö edellyttää omatoimisuutta, kykyä hankkia tietoa sekä arvioida palveluntuottajien palvelujen sisältöä ja laatua omaan palvelutarpeeseen nähden. Palvelusetelijärjestelmä saattaa myös johtaa siihen, että vähävaraisilla henkilöillä ei ole mahdollisuutta hyödyntää palveluseteliä tavoitteidensa mukaisesti. Näin on erityisesti silloin, kun setelin arvo on vähemmän kuin hankittavan palvelun hinta.

Yksityisten palvelujen yleistyminen lisää siten myös asiakaskunnan polarisoitumista hyvin koulutettujen ja hyvätuloisten asiakkaiden pystyessä hyödyntämään sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja muita asiakkaita paremmin ja monipuolisemmin, mikä lisänee eri ryhmien välistä terveyseroja entisestään.

Yksityistämisen mukanaan tuoma palvelujen pirstaleisuus tuo lisää haasteita valvontaan. Monituottajamalli vaikuttaa myös kasvukeskusten ja taajamien ulkopuolella asuvien asukkaiden palvelujen järjestämiseen, jos osa palvelukokonaisuudesta ei edes ole saatavilla. Eriarvoisuus palvelujen saatavuudessa tulee lisäämään sekä ennakollisen valvonnan tarvetta että kantelujen määrää.

Viranomaisia kohtaan odotukset ja vaatimukset lisääntyvät ja lisäävät hallinnollista työtä. Kansalaisaktiivisuus kasvattaa kanteluiden määrää. Kansalaisten valveutuneisuus kasvaa, mikä lisää aktiivisuutta viranomaisia kohtaan. Elinympäristön laadulla, sen viihtyisyydellä, turvallisuudella ja terveellisyydellä on yhä suurempi merkitys kansalaisille.

Länsi-Suomen lääninhallituksessa vireille tulleiden kanteluiden määrä on kaikkiaan kasvanut noin 20 prosentilla vuodesta 2004 vuoteen 2008. Kunta- ja palvelurakenteen muutosvaiheessa on ennakoitavissa kantelujen määrän kasvamista entuudestaan, kun palvelujen käyttäjät kokevat palvelujen saatavuudessa ongelmia. Oikeussuojan tarpeeseen ei ole pystytty vastaamaan kysynnän edellyttämällä tavalla, mikä on johtanut kanteluiden käsittelyaikojen pidentymiseen. Myös annetun ohjauksen ja neuvonnan määrä on lisääntynyt. Puhelimitse ja sähköpostitse tapahtuvien kansalaisyhteydenottojen määrä on kasvanut ja sekä viraston tehtäviin liittyvä neuvonta että kansalaisten ohjaaminen oikean viranomaisen puoleen vievät yhä enemmän resursseja.

Kunta- ja palvelurakenteen muutosvaiheessa on ennakoitavissa kantelujen määrän kasvamista, kun palvelujen käyttäjät kokevat palvelujen saatavuudessa ongelmia (kun esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalvelut eivät muodosta yhteistoiminta-alueilla yhtenäistä kokonaisuutta, yhteisesti sovitut käytännöt hajoavat, peruspalvelut joutuvat jo lähtökohtaisesti säästöjen kohteiksi, palvelut keskittyvät, lähipalvelut vähenevät, kunnat erilaistuvat edelleen palvelujen saatavuuden ja laadun suhteen, kriteerit palvelujen saamiselle ovat kunnissa erilaiset tai henkilöstöä ei ole riittävästi).

Alueet ja turvallisuus

Maassamme vähäinen väestöpohja, pitkät etäisyydet ja väestön ikääntyminen aiheuttavat julkiselle hallinnolle haasteita turvallisuuden takaamiseksi. Väestö siirtyy kasvukeskuksiin, ja yhä laajemmat alueet jäävät harvaan asutuiksi. Viranomaiset ovat joutuneet karsimaan palveluverkkoa harvaan asutuilla alueilla. Turvallisuuspalvelujen saatavuuden varmistaminen myös näillä alueilla vaatii yhä laajempaa viranomaisten välistä ja järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä.

Samanaikaisesti turvallisuuspalvelujen kysyntä kasvukeskuksissa kasvaa. Kasvukeskuksissa turvallisuusongelmat usein kasaantuvat ja niihin vaikuttaminen vaatii usean viranomaisen yhtäaikaista toimenpiteitä.

Erityisesti harvaan asutuilla alueilla järjestöjen tuottamilla turvallisuuspalveluilla on suuri merkitys. Sopimuspalokunnilla on merkittävä rooli harvaan asuttujen alueiden pelastuspalvelujen saatavuudelle. Kun väestö ikääntyy ja väestöpohja pienenee, vähenee myös vapaaehtoiseen palokuntatyöhön saatava ja kelpaava henkilöstö.

Sisäasianministeriön selvityksen mukaan keskeinen uhka sisäiselle turvallisuudelle on syrjäytymisen lisääntyminen.

Lähisuhdeväkivallan ehkäisy ja hoito ovat osa kuntien peruspalveluja, joita ei kuitenkaan tasa-arvoisesti tarjota. Sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Kuntaliitto ovat vuonna 2008 antaneet kunnille suositukset lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn toteuttamisesta. Suosituksissa korostetaan väkivallan ehkäisytöiden vastuuttamisen, suunnitelmallisen toteuttamisen ja eri hallintokuntien välisen yhteistyön merkitystä. Palvelujen järjestämisen osalta on tärkeää hoito- ja palvelutoimintojen saatavuutta uhrien, perheiden lasten ja nuorten sekä väkivaltaisten henkilöiden näkökulmasta sekä seudullisesti järjestettävien erityispalveluiden (kuten kriisi-, terapia- ja turvakotipalvelujen) järjestämisen tärkeyttä. Tehtävä edellyttää aluehallintoviranomaiselta sekä valvonnallista että ohjauksellista toimintaa.

Kiireisen pelastustoiminnan onnistumisen kulmakivinä ovat riittävän lyhyt toimintavalmiusaika, pätevä henkilöstö mukaan luettuna johtaminen sekä onnettomuustyyppikohtaisen kaluston saatavuus. Harvaan asutuille alueille ei täysimääräisesti ole onnistuttu rekrytoimaan pätevää päätoimista henkilöstöä. Samanaikaisesti vapaaehtoisen tai puolivakinaisen kiireisiin hälytyksiin osallistuvan henkilöstön saatavuus on huonontunut muuttoliikkeen ja työssäkäyntimatkojen kasvamisen seurauksena. Pelastustoimintaa johtavan päätoimisen päällystöviranhaltijan saapuminen onnettomuuspaikalle on hidastunut päivystysalueita suurennettaessa johtuen säästötoimista.

Poliisin vasteaika on vähäisessä määrin noussut. Haasteellisia ovat harvaan asutut seudut ja saaristo, joiden turvallisuuspalvelujen tuottamiseen etsitään ratkaisuja mm. PTR-yhteistyön kautta.

Aluehallinnon varautumisessa turvallisuustilanteisiin ja kriisijohtamisessa on suuria alue- ja kuntakohtaisia eroja. Toiminnan ohjaaminen ja ohjeistaminen niin, että suunnitelmat ja järjestelyt olisivat kaikkialla tyydyttävät ja yhteismitalliset, eivät ole tällä hetkellä riittäviä.

Venäjän, Baltian ja jopa Ruotsin ydinvoiman käytön turvallisuus on voimakkaasti riippuvainen maiden sisäisen turvallisuuskulttuurin kehittymisestä sekä mahdollisista terrori-iskuista. Olkiluodon ydinvoimalan turvallisuushaasteiden edellyttämiä valmiuksia ylläpidettäessä yhteistyös-

sä Loviisan turvallisuusviranomaisten sekä Säteilyturvakeskuksen kanssa on aluehallintoviranomaisen valmiuden koordinoitavia toimintoja mietittäessä otettava huomioon myös edellä mainitut rajojen takaiset turvallisuushaasteet.

Venäjän ja Baltian maiden järjestäytynyt rikollisuus pyrkii ulottamaan toimintaansa lailliseen elinkeinotoimintaan, yhteiskunnalliseen päätöksentekoon sekä muihin yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin sen pääasiallisen toiminta-alan huumorikollisuuden lisäksi. Se on laajentunut myös harmaaseen talouteen, rahanpesuun ja muuhun talousrikollisuuteen. Toiminnassa käytetään hyödyksi laillisia yrityksiä, tietoverkkoja ja informaatioteknologiaa.

Poliisi tekee ydinturvallisuusyhteistyötä Olkiluodon ydinvoimalan ylläpitäjän, STUK:in ja rajavartiolaitoksen kanssa. Aluehallintoviranomainen kehittää varautumista ja ylläpitää valmiutta onnettomuuksien ja poikkeusolojen varalta.

Etäisyyksien merkitys pienenee lisääntyvien ja nopeutuvien tietoliikenne- ja kulkuyhteyksien kehittyessä. Kehitys tarjoaa kilpailukykyisen toimintaympäristön talouselämälle ja lisää huomattavasti kansalaisten mahdollisuuksia liikkua ympäri maailmaa. Myös Suomeen suuntautuva liikkuminen monipuolistuu. Kehitys tarkoittaa myös sitä, että maailmalla olevat ei-toivotut ilmiöt saapuvat entistä nopeammin Suomeen, eikä kehitystä voi Suomesta käsin estää.

Suuronnettomuusuhkien kasvaessa pelastustoiminta on uusien haasteiden edessä. Erityisesti korostuu viranomaisten yhteistyö niin tiedustelussa, onnettomuuden aikaisessa yhteistoiminnassa kuin jälkihuollossakin. Aluehallintoviranomaisten kriisijohtamisen mallin kehittäminen samoin kuin pelastustoimen palvelutason turvaaminen kaikissa tilanteissa ja suuronnettomuusharjoitusten suunnitelmallisuuden lisääminen edellyttävät aluetasoisesta koordinoinnista ja poikkeusolosuhteiden valmistelun kehittämistä.

Aluehallintoviraston tärkeänä tehtävänä on luoda esimerkiksi aktiivisten maakunnallisten valmiustoimikuntien kautta toimiva alueellinen informaatioverkosto ja valmius poikkeusolosuhteeseen resurssijohtamiseen siten, että kaikki oleelliset viranomaiset osallistuvat häiriötilanteiden yhteisen hoitamisen kehittämiseen.

Muiden Pohjoismaiden kiristynyt turvapaikkapolitiikka on lisännyt turvapaikan hakijoiden määrää Suomessa. Poliisi suuntaa enenevässä määrin resursseja turvapaikkatutkintaan ja maasta poistamiseen. Todellista turvaa tarvitsevien lisäksi joukossa on rikollisia ja muita ei-toivottuja henkilöitä.

Poliisin toimintaympäristöön liittyvät näkökohdat

Lasten, nuorten ja ikääntyvän väestön syrjäytyminen on vakava yhteiskunnallinen ongelma, jonka torjumiseksi sisäisen turvallisuuden eri toimijoilta edellytetään nykyistä aktiivisempaa roolia. Syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä alueellinen turvallisuussuunnittelu on ratkaisevassa asemassa ja sitä voidaan kehittää sisällöllisesti nykyistä monialaisempaan suuntaan. Koulujen omapoliisi -järjestelmän kehittäminen, kuntien kotouttamisohjelmat sekä kaikilta turvallisuusviranomaisilta edellytettävä yhdenvertaisuussuunnitelma ovat turvallisuussuunnittelun keskeisiä haasteita. Poliisilaitosten ja hätäkeskusten yhteistyömahdollisuuksia hyödyntävissä palvelutasotavoitteissa voidaan ottaa huomioon myös syrjäytymisen ehkäisyä koskevat näkökohdat.

Julkisen vallan toimesta tuotettavien turvallisuuspalvelujen tasapuolinen alueellinen saatavuus on yksi suurimmista haasteista turvallisuusviranomaisten toiminnassa. Tulevaisuudessa tehtäviä

joudutaan priorisoimaan ja suuntaamaan akuutteihin turvallisuushkiin ja samalla ottamaan huomioon ennalta estävän toiminnan vaatimukset. Kehittyvällä valvontateknologialla voidaan päästä alueelliseen kattavuuteen suuntaamalla viranomaisvalvontaa kriittisimpiin alueisiin ja kohteisiin esimerkiksi liikennevalvonnassa ja järjestyshäiriöiden ennalta estämisessä.

Kehittämällä sähköistä asiointia ja julkisia palvelumuotoja voidaan vaikuttaa alueellisesti kattavan palveluverkon rakenteeseen ja pysyvyyteen. Viranomaisten välistä tietojenvaihtoa voidaan tehostaa sähköistämällä ja kehittämällä prosesseja, jolloin palveluvalikoimaan voidaan tarvittaessa lisätä uusia kansalaisten turvallisuutta ja rikosten ennalta estävyyttä lisääviä sovelluksia. Lupatoiminnan avulla viranomaisilla on mahdollisuus puuttua esimerkiksi pimeään työvoiman käyttöön sekä järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan, jossa yrityksiä käytetään rikosentekovälineinä. Tietotekniikkarikoksiin ja tietoverkkoihin kohdistuviin uhkiin voidaan varautua kehittämällä tietojärjestelmiä ja olemalla mukana tietoverkoissa käytävässä kansalaiskeskustelussa.

Turvapaikanhakijoiden määrä on viime vuosina noussut voimakkaasti ja turvapaikkahakemusten käsittelyajat ovat pidentyneet. Turvallisuusviranomaisten kannalta keskeinen haaste on maahanmuuttovastaisuuden vähentäminen ja rasismirikosten ennaltaehkäisy. Esimerkiksi poliisi edistää hyvän maahanmuuttopolitiikan toteutumista parantamalla maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen turvallisuuspalveluja sekä luo yhteyksiä maahanmuuttajayhteisöihin hyödyntämällä muun muassa koulupoliisitoimintaa, verkostotyötä sekä kohdennettua viestintää. Maahanmuuttajien valvonnallisen tilannekuvan kehittäminen on tärkeä kehittämiskohde toteutettaessa aktiivista ja vastuullista maahanmuuttopolitiikkaa.

Yhteiskunnan nopea rakennemuutos ja monikulttuurisuuden lisääntyminen

Monikulttuurisuuden lisääntyminen näkyy sosiaali- ja terveystoimessa mm. kulttuurisina eroina, jotka kielellisten ja käsitteellisten ongelmien ohella edellyttävät tarvetta erityisosaamiseen. Ongelmatilanteita on erityisesti kunnallisten palvelujen saatavuudessa sekä toimeentuloon ja lasten huoltoon ja tapaamiseen liittyvistä asioissa. Myös lastensuojelulaitoksissa aiheuttaa sijoitettujen maahanmuuttajalasten osuuden kasvu vaatimuksia erityisosaamiselle. Tämä luo tarvetta ko. henkilöstön ohjaukselle ja koulutukselle.

Maahanmuuton lisääntyminen alueelle luo uusia tarpeita maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opettamisesta vastaavan opetushenkilöstön täydennyskoulutukselle. Maahanmuuttajiin liittyvä yhteistyö opetushallituksen ja aluehallinnon sekä koulutuksen järjestäjien kanssa lisääntyy.

Yhteiskunnan rakennemuutoksen seurauksena lisääntyvä syrjäytyminen, niin suomalaisten kuin ulkomaalaistenkin, lisää tahallisesti ja välinpitämättömyydestä aiheutuvien onnettomuuksien riskiä. Monikulttuurisuuden lisääntyessä yksittäisen onnettomuustilanteen hoitaminen asettaa uusia vaatimuksia pelastushenkilöstön eri kulttuurien tuntemiselle. Aluehallintoviranomaisella on valtionapuviranomaisena hyvät edellytykset edistää kokeellisia kehitysprojekteja suhteiden luomiseksi eri ulkomaalaisryhmiin, jossa samalla onnettomuuksien ehkäisemiseksi annetaan ulkomaalaisille riittävät valmiudet toimia turvallisesti suomalaisen yhteiskunnan jäsenenä onnettomuustilanteissa (esim. hätäilmoituksen teko).

Aluehallintoviraston on palvelutason turvaamiseksi varmistuttava, että hälytyksiin osallistuvan henkilöstön valmiudet ovat riittävät. Tämä koskee myös ulkomaalaisten kohtaamista. Kielellisten valmiuksien luominen pelastustoiminnan johtajille ja erityisesti hätäkeskusten kiireellisten palveluiden onnistuneeksi toteuttamiseksi edellyttäisi kaikkien hallinnonalojen koordinoitua

yhteisesti tulevaisuudessa luotavaa reaaliaikaista vuorokauden kaikkina aikoina tavoitettavaa etätulkkipalvelua.

Ilmastomuutos ja elinkeinorakenteen muutokset

Ilmastomuutoksen hillitseminen sekä muutokseen sopeutuminen on merkittävin globaali ympäristöhaaste. Se vaikuttaa merkittävästi maapallonlaajuisen yhteistyön kautta ihmisten ja yhdyskuntien toimintaan ja elämään. Ympäristöpolitiikassa on entistä enemmän kiinnitettävä huomiota päästöjen vähentämiseen, luonnonvarojen kestäväan käyttöön sekä tuotannon ja kulutuksen koko elinkaareen. Ilmastomuutoksen vaikutukset ilmenevät muun muassa sään ääri-ilmiöinä esimerkiksi rankkasateista johtuvina tulvina ja toisaalta kuivuuden lisääntymisenä. Myrskyt saattavat aiheuttaa yhä laajempia tuhoja ja ne voivat vaikuttaa merkittävästi esimerkiksi sähkön jakeluun ja tietoliikenneyhteyksiin.

Ilmastomuutoksesta aiheutuvat sään ääri-ilmiöistä johtuvat onnettomuudet ovat usein vaativia moniviranomaistilanteita. Näiden tilanteiden hallitseminen edellyttää huolellista etukäteisvalmistelua ja valmiuksia toimia yhdessä niin, että onnettomuudenaikainen yhteistoiminta on kitkatonta. Esim. maakunnallisten valmiustoimikuntien työ tähtää juuri tähän.

Luontoon ja luonnonvarojen hyväksikäyttöön tukeutuvien elinkeinojen kuten metsä- ja turvetuotannon, kaivostoiminnan ja bioenergian merkitys kasvaa ja näihin perustuvien hankkeiden määrä lisääntyy.

Uusiin tekniikoihin ja materiaaleihin perustuvat tuotannon lisäykset tuovat mukanaan uusia uhkia. Esimerkiksi turvetuotannon paloriskien hallinta vaatii kaikkien toimintaan osallistuvien turvallisuuskoulutuksen järjestämistä suurvahinkojen ennalta ehkäisemiseksi. Kaivostoiminnassa taas pelastustoiminnan onnistuminen ja evakuoinnin toteuttaminen maanalaisista tiloista on erityisen haastavaa. Aluehallintoviranomaisen on seurattava uusien toimintojen aiheuttamia haasteita ja edellytettävä, että pelastustoimen valmiudet luodaan niiden mukaisiksi.

Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueelle keskittyy merkittävä osa Suomen kotieläintuotannosta. Kotieläintuotannon monipuolisuuden takia Lounais-Suomen aluehallintoviraston alue poikkeaa merkittävästi lähes kaikista muista aluehallintovirastoista. Alueelle on tyypillistä suuret tuotantoyksiköt, jotka sijaitsevat maantieteellisesti melko lähekkäin. Suurien tuotantoyksiköiden ja ketjutetun tuotantorakenteen takia eläintautiriskien hallinta ja eläintautitapausten hoito vaatii jatkuvaa varautumista ja tautitapaüksessa suuria resurssitarpeita. Suurten tuotantoyksiköiden hoito on pääasiassa ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa ja asettaa kasvavia haasteita sekä eläinten terveydenhuoltojärjestelmän että eläinten lääkitsemisen valvonnalle (sekä eläinlääkäreiden että tuotantotilojen). Toisaalta monipuolisen eläinlajikirjon ja toisaalta suuren elintarviketuotantokeskittymän vuoksi Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueelle osuu vuosittain Suomessa merkittävä määrä otantaan perustuvia EU-eläinsuojelutarkastuksia, täydentävien ehtojen tarkastuksia ja eläinten rekisteröinnin valvonnan tarkastuksia. Euroopan Unionin ja Elintarviketurvallisuusviraston suunnitelmissa on lisätä otantaan perustuvien eläinsuojelutarkastusten eläinlajivalikoimaa ja siten myös eläinsuojelutarkastuksia. Näiden hallinnointi ja ohjaus vaatii aluehallintovirastolta lisääntyviä resursseja. On ennustettavaa, että yleisen taantuman aikana myös koti- ja hyötyeläimiin kohdistuvat eläinsuojelun laiminlyönnit tulevat lisääntymään.

Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueelta tapahtuu koko ajan kansainvälistyvän eläinliikenteen myötä huomattavaa elävien eläinten ja eläintuotteiden vientiä ja tuontia sekä sisämark-

kinoille että kolmansiin maihin. Alueella on Suomen mittakaavassa suuret siipikarjaa vievät ja maahan tuovat toimijat. Koko Suomen tuotantosiipikarjapopulaatio on peräisin näiltä toimijoilta, joten näihin kohdistuu merkittävä huomio erityisesti eläintautien ennaltaehkäisyssä. Mikäli Eviran esitys laittomasti maahan tuotujen eläinten palautus- tai lopetuspäätösten tekemisestä toteutuu, aluehallintovirastot huolehtivat eläimiin kohdistuvien hallintopäätösten tekemisestä. Paikallistason viranomaisten ohjaus ja koulutus tuonti- ja vientiasioissa ja tietojärjestelmien käytössä varaa huomattavan osan käytettävissä olevia resursseja.

Lounais-Suomen aluehallintoviranomaisen alueella toimii Suomen ainoa suuririskisen eläinjätteen käsittelylaitos, joka on osaltaan aluehallintoviranomaisen valvonnassa. Alueella on runsaasti muitakin sivutuoteasetuksen mukaisia valvontakohteita.

Elintarvikelain mukaisia eläimistä saatavia elintarvikkeita jalostavia elintarvikehuoneistoja on aluehallintoviraston alueella noin 220 kpl. Näistä 14 kpl on teurastamo tai pienteurastamo, joissa asetuksen mukaan on (läänineläinlääkäriin) käytävä kerran vuodessa. Merkittävä osa Suomen siipikarjasta teurastetaan alueella. Siipikarjan teurastukseen ja kuljetukseen on liittynyt viime aikoina useita merkittäviä ja haastavia valvonnallisia haasteita, joiden käsittely jatkuu edelleen. Tämä tulee vaatimaan jatkuvia resursseja vaikka elintarvikehuoneistojen lukumäärä taantuman vuoksi hetkellisesti vähenisikin.

Siirtyminen sähköiseen maailmaan

Toistaiseksi Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella ei ole tältä osin mitään alueellisia erityispiirteitä.

2. Strateginen tuloksellisuus

2.1 Vaikuttavuus

Vuoden 2010 talousarviossa valtiovarainministeriön aluehallintovirastoille asettamat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ovat seuraavat:

Perusoikeudet ja oikeusturva toteutuvat

- Mittari: Määritellään jatkotyössä

Peruspalvelujen saatavuus turvataan ja alueen asukkaiden hyvinvointi lisääntyy

- Mittari: Määritellään jatkotyössä

Asuin-, työ- ja elinympäristön terveellisyys ja turvallisuus paranee

- Mittari: Määritellään jatkotyössä

2.2 Keskeiset toimintalinjat ja tulostavoitteet

Aluehallintovirasto seuraa, valvoo ja arvioi peruspalvelujen saatavuuden lain mukaista ja yhdenvertaista toteutumista.

Aluehallintovirasto arvioi vuotta 2009 koskevassa peruspalvelujen arvioinnissa erityisesti niiden peruspalvelujen saatavuutta, joilla on vaikutusta syrjäytymiskehitykseen ja näissä palveluissa olevia alueellisia eroja. Vuotta 2009 koskien virasto arvioi hallinnon toimivuuden kokonaisuudessa valtion alue- ja paikallishallinnolle asetettujen palvelutavoitteiden toteutumista ja yhteispalvelua, turvallisuuden kokonaisuudessa ennalta ehkäisevää toimintaa ja nopean avun saantia, tutkintapalvelujen laatua, osaamisen kokonaisuudessa perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen alueellista saavutettavuutta ja perusopetuksen jälkeistä välitöntä koulutukseen sijoittumista sekä kirjasto- ja nuorisotoimen palveluja sekä hyvinvoinnin kokonaisuudessa lastensuojeluun liittyvien palvelujen saatavuutta. Arvioinnissa käytetään hyväksi myös aiempien arviointien tuloksia ja päivitettyjä tietoja muun muassa talous- ja velkaneuvonnan saatavuudesta. Aluehallintovirasto huolehtii siitä, että asianomaiset elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset valmistelevat kirjasto-, liikunta- ja nuorisotoimen palveluja koskevan osuuden.

Vuotta 2010 koskevassa peruspalvelujen arvioinnissa aluehallintovirasto arvioi erityisesti hallinto- ja palvelurakenteiden muutosten vaikutusta peruspalvelujen saatavuuteen. Arviointikohteenä on muun muassa perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen alueellinen saavutettavuus. Vuotta 2010 koskevassa arvioinnissa aluehallintovirasto huolehtii siitä, että asianomaiset elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset arvioivat myös liikennepalvelujen sekä kirjasto-, liikunta- ja nuorisotoimen palvelujen kokonaisuutta.

Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet tuottavat tarvittaessa toimialansa aineistoa peruspalvelujen arviointiin.

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Aluehallintovirasto varmistaa väestön perusoikeuksien sekä potilas- ja asiakasturvallisuuden toteutumisen valvomalla ja ohjaamalla kunta- ja palvelurakennemuutostuksen toimeenpanoa. Palvelurakenteiden tulee muodostua väestön kannalta toimiviksi sekä johto- ja vastuusuhteiltaan selkeiksi siten, että niissä otetaan huomioon hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Näin turvataan väestön yhdenvertaisuus ja laadukkaiden sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus asuinpaikasta riippumatta. Palvelujen ja toimintojen järjestämistä koskevassa ohjeistuksessa korostetaan erityisesti ehkäisevän toiminnan merkitystä ja toteuttamista.

Aluehallintovirasto

- edistää kansalaisten yhdenvertaisuutta parantamalla lupa- ja valvontatoiminnan yhdenmukaisuutta
- turvaa heikoimmassa asemassa olevien asiakasryhmien oikeuksien toteutumista
- varmistaa, että palvelutarpeen arviointi toteutuu alueella lakien mukaisissa määräajoissa

- seuraa julkisten ja yksityisten sosiaali- ja terveystalveluiden kokonaistilannetta ja palvelujen saatavuutta alueellaan ja puuttuu ilmeneviin epäkohtiin
- osallistuu hyvien käytäntöjen levittämiseen
- ohjaa ja tukee kunta- ja palvelurakennemuudistuksen mukaisten palvelurakenteiden muodostamista ja uudistustyötä.

Lounais-Suomen aluehallintovirasto tekee sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissään yhteistyötä alueen kuntien ja kuntayhtymien kanssa.

Aluehallintovirasto varmistaa sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnan toimivuuden.

Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa, että aluehallintovirastojen peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualueen työpanosta tulisi entistä määrätietoisemmin suunnata etukäteisvalvonnan kehittämiseen.

Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualueen valvonta painottuu 2010 – 2011 seuraaviin asioihin:

- uusien palvelurakenteiden selkeys, eheät palvelukokonaisuudet ja selkeät vastuusuhteet
- hoitotakuun toteutumisen seuraaminen
- ympärivuorokautisen hoidon ja hoivan valvonta.

Aluehallintovirasto seuraa hoidon saatavuuden toteutumista Valviran kanssa laaditun toimintasuunnitelman mukaisesti. Valvonnassa kiinnitetään erityistä huomiota perusterveydenhuollon ja mielenterveyspalveluiden saatavuuteen ja siihen, miten hoidon saatavuudesta tiedotetaan väestölle.

Aluehallintovirasto valvoo

- pitkäaikaista laitoshoidoa ja tehostettua palveluasumista
- kotiin annettavia palveluja ja kotihoitoa valtakunnallisen valvontasuunnitelman mukaisesti
- että lastensuojelun valvontasuunnitelmat on tehty ja lastensuojelun kuntaohjausta on vahvistettu
- että lääkehoidon potilasturvallisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota.

Aluehallintovirasto osallistuu alkoholista aiheutuvien haittojen ehkäisyyn viranomaisyhteistyössä.

Aluehallintovirasto parantaa valvonnan vaikuttavuutta

- edistämällä sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnanharjoittajien omaa valvontaa ja
- tiivistämällä viranomaisyhteistyötä.

Aluehallintovirasto osallistuu sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten linjausten toimeenpanoon.

- Aluehallintovirasto osallistuu KASTE-ohjelman toimeenpanoon Kaste-ohjelman toimeenpanosuunnitelmassa määritellyllä tavalla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (KASTE) vuosille 2009—2011 muodostaa palvelujärjestelmän uudistamisen puitteet. Kansalaisten toimivista peruspalveluista huolehditaan asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta. Kaste-ohjelman tavoitteena on, että parannetaan sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuutta ja laatua, turvataan henkilöstön riittävyys, vahvistetaan lasten turvallisia kasvu- ja kehitysympäristöjä. Sosiaalipalvelujen saatavuuden ja laadun kehittämisessä otetaan huomioon sukupuolten välinen tasa-arvo.

- Aluehallintovirasto osallistuu politiikkaohjelmien toimeenpanoon toiminnallisessa tulossopimuksessa määritellyllä tavalla.

Sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla olevan Terveiden edistämisen politiikkaohjelman tavoitteina ovat väestön terveydentilan parantuminen ja terveyserojen kaventuminen. Tämä on mahdollista vähentämällä alkoholin ja tupakan kulutusta, alentamalla nuorten aikuisten miesten tapaturmaista ja väkivaltaista kuolleisuutta, kohentamalla työikäisten työkykyä ja ikääntyneiden toimintakykyä. Väestön, erityisesti nuorten, lihomiseen voidaan vaikuttaa terveellisillä ruokatottumuksilla sekä riittävällä liikunnalla.

Lapsiperheiden köyhyyttä vähennetään ja eriarvoistumiskehitykseen puututaan parantamalla lapsiperheiden taloudellista asemaa. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman tavoitteena on ehkäistä ja vähentää pahoinvointia sekä syrjäytymistä, vähentää toimeentulotuen pitkäaikaista tarvetta ja tukea perheiden hyvinvointia ja vanhemmuutta.

Aluehallintovirasto osallistuu ministeriön ohella myös muihin laajoihin sosiaaliturvajärjestelmän toimivuutta vahvistaviin kokonaisuuksiin toiminnallisessa tulossopimuksessa mainituilla tavoilla (esimerkiksi mielenterveys 2009-, PARAS- sekä MASTO-hanke).

Sosiaali- ja terveysministeriö linjaa aluehallintovirastojen toiminnallisen tulossopimuksen sekä Valviran ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tulossopimukset siten, että koko maassa valvontaa ja peruspalveluiden arviointia suoritetaan yhdenmukaisin kriteerein ja riittävin resurssein.

Yhteistyö ja työnjako Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston, Valviran, kanssa

Valvira ohjaa aluehallintovirastoja yhdenmukaiseen lupa- ja valvontakäytäntöön valvontasuunnitelmien mukaisesti.

- Valvontaa kohdennetaan eri asukas- ja potilasryhmille annettavaan pitkäaikaiseen laitoshoidon ja tehostettuun palveluasumiseen, kotiin annettaviin palveluihin ja väkivallan ehkäisytyön toteutumisen valvontaan.

Yhteistyö ja työnjako Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen, THL:n, kanssa

Aluehallintovirastojen peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualueet ovat apuna jo toimeenpantujen ohjelmien arvioinneissa. Hyvinvointiosiot aluehallintovirastojen peruspalvelujen arviointiraportteihin ja niiden perusteella laadittavaan valtakunnalliseen raporttiin laatii Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL), jota aluehallintovirastot tukevat. Aluehallintovirastot hyödyntävät arvioinnin tuloksia omassa valvontatoiminnassaan ja sen suuntaamisessa.

Aluehallintovirastojen ja THL:n yhteistyön erityisenä painopistealueena on pandemian torjunta.

Muut tehtävät

- Lounais-Suomen aluehallintovirasto huolehtii Kaste-ohjelman mukaisten kehittämishankkeiden valtionavustusten maksatuksesta ja hankehallinnoinnista.

Vaikuttavuus

- Hoidon saatavuus toteutuu lain mukaisena (hoitotakuun toteutuminen)
- Kotona asuminen ja selviytyminen parantuu (täsmentyy jatkovalmistelussa)

Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuollolla tarkoitetaan yksilön ja sen elinympäristön sekä väestön terveydensuojelua. Käytännössä ympäristöterveydenhuollolla tarkoitetaan elintarvike-, terveydensuojelu-, kemikaali-, tupakka-, eläinlääkintähuolto- ja kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain toimeenpanoa kunnissa, aluehallinnossa ja keskushallinnossa.

Aluehallintovirasto edistää kuntien ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden muodostumista mahdollistaen erikoistumisen ympäristöterveydenhuollon valvontatehtävissä. Lisäksi aluehallintovirasto tukee ja valvoo kuntien vastuulla olevan ympäristöterveydenhuoltoon liittyvän valvonnan toimeenpanoa.

Aluehallintovirasto varmistaa ympäristöterveydenhuollon viranomaisvalvonnan suunnitelmallisuuden, riskiperusteisuuden, yhdenmukaisuuden, kattavuuden ja kustannustehokkuuden toteutumisen ja yhtäläisen toimivuuden koko maassa.

Aluehallintovirasto varmistaa eläinlääkintäpalveluiden saatavuuden sekä edistää eläinten terveydenhuoltoa.

- aluehallintovirasto ohjaa, valvoo ja arvioi alueensa paikallisia valvontaviranomaisia sekä suorittaa valvontaa itse
- aluehallintovirasto osallistuu keskusvirastojen rinnalla ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisten valvontaohjelmien toteuttamiseen
- aluehallintovirasto vastaa alueensa kuntien ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmien ohjauksesta, toteutumisesta ja toteutumisen arvioinnista
- aluehallintovirasto edistää valvonnan asiakkaiden ja viranomaisten vuorovaikutusta

Vaikuttavuus

Ympäristöstä aiheutuvat terveyshaitat vähenevät.

- taataan hyvälaatuinen talousvesi ja elintarvikkeet (ilmoitettujen vesi- ja elintarvikevälikkeiden epidemioiden ja niissä sairastuneiden määrä vähenee, %)
- vaarallisia tai helposti leviäviä eläintauteja, kpl
- salmonellan esiintyvyys a) elintarviketuotantoeläimissä ja elintarvikkeissa, % b) elintarviketuotantoeläinten rehuissa, %
- tuotantoeläinten EU-tarkastuksissa todetut laiminlyönnit: a) eläinten merkintään liittyen, % ja b) eläinten hyvinvointiin liittyen, %

Yhteistyö ja työnjako Valviran, Eviran ja Kuluttajaviraston kanssa

Aluehallintovirastot osallistuvat ympäristöterveydenhuollon yhteisen ja toimialakohtaisten valvontaohjelmien laatimiseen, kehittämiseen ja toimeenpanoon.

Sivistystoimi

Aluehallintovirasto edistää kansalaisten oikeusturvan toteutumista opetustoimen alueella lainsäädännön mukaisena muutoksenhaku-, oikaisu- ja osin laillisuusvalvontaviranomaisena ja tehtävään liittyvällä informaatio-ohjauksella.

- Aluehallintovirasto käsittelee sille lähetetyt valitukset, oppilasarvioinnin oikaisupyynnöt, kantelut ja lausuntopyyntö sekä arvioi niiden pohjalta oikeusturvan tilaa ja toteutumista kansalaisten yhdenvertaisuuden sekä oppilaiden ja opiskelijoiden oikeusturvan näkökulmasta.
- Aluehallintovirasto arvioi mahdollisten opetushenkilöstön lomautusten aikana toteutettujen opetusjärjestelyjen lainmukaisuutta ja seuraa lomautusten vaikutuksia.
- Aluehallintovirasto antaa koulutusta, ohjausta ja neuvontaa oikeusturvaan liittyvissä asioissa.

Aluehallintovirasto edistää osaltaan valtakunnallisten koulutuspoliittisten tavoitteiden toteutumista tehtäväalueeseen kuuluvalla lyhytkestoisella opetushenkilöstön täydennyskoulutuksella ja informaatiotilaisuuksilla.

- Aluehallintovirasto edistää valtakunnallisten koulutuspoliittisten tavoitteiden toteutumista alueen tarpeet huomioon ottaen lyhytkestoisilla koulutus- ja informaatiotilaisuuksilla.
- Aluehallintovirastot tekevät keskinäistä yhteistyötä valtakunnallisesti järjestettävien koulutusteemojen toteuttamisessa.

Aluehallintovirasto osallistuu vuonna 2010 käynnistettävän Osaava-täydennyskoulutusohjelman toimeenpanoon.

Toimenpiteet selviävät jatkovalmistelussa.

Vaikuttavuus

- Koulutoimen ja koulujen johdon säädösten tuntemus paranee oikeusturva-asioihin liittyvän informaatio-ohjauksen ja koulutustilaisuuksien myötä
- Opetushenkilöstön ammattitaito ja osaaminen kehittyvät täydennyskoulutuksen myötä
- Koulutus- ja informaatiotilaisuudet edistävät koulutuspoliittisten tavoitteiden toteutumista

Kuluttaja- ja kilpailuasiat

Aluehallintovirasto edistää tervettä ja toimivaa taloudellista kilpailua sekä kuluttajien luottamusta markkinoiden toimintaan.

Kuluttajapoliittisen ohjelman 2008-2011 mukaan kuluttajapoliittisilla toimenpiteillä varmistetaan toimivat ja turvalliset markkinat sekä julkiset palvelut sekä korkea kuluttajansuojan taso. Kilpailu- ja kuluttajapolitiikan tavoitteena on markkinoiden tehokas toiminta ja tehokkuushyötyjen tasapuolinen jakautuminen markkinaosapuolten kesken. Kuluttaja- ja kilpailunäkökulma otetaan huomioon kaikilla asian kannalta merkityksellisillä politiikan lohkoilla. Kuluttajan oikeussuojaa määräävän lainsäädännön ohella tehokas valvonta on merkittävässä asemassa.

Tavoitteena on, että

- aluehallintovirasto palvelee toimialueensa kansalaisia ja elinkeinonharjoittajia taloudellista kilpailua ja kilpailunrajoituksia koskevissa asioissa.

- sekä yksityiset että julkiset toimijat tuntevat aluehallintoviraston toimialueella kilpailusääntöjen keskeisen sisällön ja osaavat ottaa kilpailusäännöt huomioon toiminnassaan (ennalta ehkäisevä toiminta).
- aluehallintovirasto vaikuttaa yhdessä Kilpailuviraston kanssa julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan järjestämiseen kilpailuneutraliteetin varmistamiseksi.
- aluehallintovirasto parantaa markkinoiden toimivuutta tehokkaalla puuttumisella kartellivihjeisiin sekä kilpailijoiden poissuljentaan markkinoilta.
- aluehallintovirasto keskittyy toiminnassa olennaisiin kilpailunrajoituksiin sekä institutionaalisiin kilpailunesteisiin ja -rajoituksiin.
- aluehallintovirasto vaikuttaa kuluttajien hintatietoisuuteen ja vahvistaa kuluttajien omia toimintamahdollisuuksia osallistumalla hintaa koskevien selvitysten ja vertailujen tekemiseen yhteisesti Kuluttajaviraston kanssa valmistellun suunnitelman mukaan.
- aluehallintovirasto voi lisäksi tehdä Kuluttajaviraston toimeksiannolla aiheiltaan kuluttajapolitiittisen ohjelman painopisteisiin kohdennettuja alueellisia vertailuja.
- aluehallintovirasto varmistaa ylivelkaantumisesta aiheutuvien ongelmien vähentämiseksi talous- ja velkaneuvonnan riittävän saatavuuden ja laadun.
- aluehallintovirasto avustaa valmismatkanostajien taloudellisen turvallisuuden varmistamiseksi Kuluttajavirastoa valmismatkaliikelaissa mainitun rekisteröitymis- ja vakuudenasettamisvelvollisuuden valvonnassa, valvoo valmismatkaliikerekisteriin rekisteröitymättömiä yrityksiä ja osallistuu vuosittain tehtävään valmismatkaliikkeiden valvontakampanjaan Kuluttajaviraston kanssa valmistellun suunnitelman mukaisesti.
- aluehallintovirasto avustaa kuluttajien oikeudellisen aseman parantamiseksi Kuluttajavirastoa/kuluttaja-asiamiestä hinnan ilmoittamista koskevissa asioissa ja kulutusluottojen valvonnassa, valvoo yritysten hinnan ilmoittamista ja kulutusluottosäännöksiä ja osallistuu vuosittain tehtävään kulutusluottojen ja/tai hintamerkintöjen valvontakampanjaan viraston kanssa valmistellun suunnitelman mukaisesti.
- aluehallintovirasto valvoo teknisen vaatimustenmukaisuuden varmistamiseksi mittaamisvälineiden vakaamisesta annettujen säännösten ja määräysten noudattamista.
- aluehallintovirasto kohdentaa kiinteistön- ja vuokrahuoneistojen välitysvalvontaa tehokkaasti toimialalle varmistaen kuluttajien taloudellista ja oikeudellista turvallisuutta sekä markkinoiden toimivuutta. Valvonta on aktiivista ja oma-aloitteista. Valvonnassa kehitetään ennaltaehkäiseviä toimintamuotoja.

Vaikuttavuus

Aluehallintovirasto vaikuttaa osaltaan kuluttaja- ja kilpailuasioille asetettuihin tavoitteisiin, jotka ovat

- Kuluttajien asema on turvattu ja se vahvistuu yhteiskunnassa.
 - Talous- ja velkaneuvonta helpottaa velallisten asemaa luottojen järjestelyissä sekä tukee velallisten elämänhallinnan paranemista ja ehkäisee syrjäytymistä.
 - Vahvistetaan uskottavaa "hard core" kartellien vastaista politiikkaa.
 - Tehokas puuttuminen poissuljentaan ja kolluusioon keskittyneillä markkinoilla.
 - Vaikutetaan kilpailun institutionaalisten esteiden poistamiseen.
-
- Mittari: Asiakkaiden keskimääräinen jonotusaika talous- ja velkaneuvontaan on korkeintaan 60 päivää.

Sisäinen turvallisuus

Aluehallintovirastot osallistuu sisäisen turvallisuuden ohjelmassa asetettujen tavoitteiden toteuttamiseen.

Poliisin toiminnalliset tavoitteet asetetaan poliisihallituksen vahvistamassa toiminta- ja taloussuunnitelmassa.

Aluehallintovirasto edistää erityisesti seuraavien sisäisen turvallisuuden ohjelmassa asetettujen poikkihallinnollisten toimenpiteiden toteuttamista alueellaan:

- edistetään turvallisuusalan toimijoiden osallistumista monialaiseen varhaisen puuttumisen toimintaan
- edistetään paikallista turvallisuussuunnittelua alueella ja pelastustoimen, järjestöjen ja elinkeinoelämän osallistumista turvallisuusyhteistyöhön
- lisätään erityisesti harvaan asutuilla alueilla viranomaisten välistä ja järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä
- parannetaan asumisen turvallisuutta, mm. asumisen paloturvallisuuden toimenpideohjelman toimeenpano
- vähennetään lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa sekä perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa
- varmistetaan oppilaitosten ja muiden julkisten tilojen turvallisuus alueella
- tehostetaan suuronnettomuuksiin ja ympäristötuhoihin varautumista ja niiden hallintaa

Toimenpiteiden edistämiseksi aluehallintovirasto tukee poikkihallinnollisia ja sektorirajat ylittävien kumppanuuksien ja yhteistoimintaverkostojen syntymistä ja toimintaa alueella sekä varmistaa yhteistyön turvallisuusasioissa työvoima-, elinkeino- ja ympäristökeskusten kanssa. Aluehallintoviraston pelastustoimen ja varautumisen vastuualue edistää kumppanuuteen perustuvia järjestelyjä pelastuslaitosten kanssa sisäisen turvallisuuden ohjelman toteuttamisessa.

Aluehallintovirasto osallistuu väkivallasta aiheutuvien ongelmien vähentämiseen viranomaisyhteistyön keinoin valtakunnallisen valvontasuunnitelman mukaisesti.

Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualue tukee sisäisen turvallisuuden ohjelman laatimista ja toimeenpanoa silloin kun asia liittyy sen toimialueeseen.

Aluehallintovirasto tehostaa osaltaan ennalta ehkäisevää toimintaa.

Aluehallintovirasto edistää toimintaa, jolla turvallisuuden kannalta keskeisten palvelujen painopistettä siirretään ennalta ehkäisevään toimintaan korjaavan toiminnan sijasta.

Aluehallintovirasto tehostaa ennalta ehkäisevää toimintaa alueella

- edistämällä ja vakiinnuttamalla moniammatillisia työmuotoja ja varhaista puuttumista
- edistämällä toimintaa, jossa turvallisuusseikat otetaan huomioon rakennetun ympäristön suunnittelussa

Aluehallintovirasto huolehtii toimivaltansa puitteissa ihmisten ja yhteiskunnan turvallisuudesta muuttuvissa oloissa.

Ihmisten ja yhteiskunnan turvallisuudesta huolehtiminen muuttuvissa oloissa edellyttää, että sisäisen turvallisuuden palvelut ovat kaikkien saatavilla. Sähköisten palvelujen määrän lisääntyminen edellyttää toimivia ja kattavia tietoverkkoyhteyksiä.

Aluehallintovirasto varmistaa, että

- viranomaisten toiminta onnettomuus- ja muissa häiriötilanteissa on tehokasta
- viranomaisten toiminta perustuu yhteistyöhön ja kumppanuuteen silloin, kun turvallisuuden ylläpitäminen sitä edellyttää
- viranomaiset yhteistyössä järjestöjen kanssa parantavat ihmisten ja yhteisöjen valmiuksia ylläpitää omaa ja läheistensä turvallisuutta
- alueella vakinaisesti asuvilla ja osavuotisesti oleskelevilla ihmisillä on riittävästi tietoa siitä, miten heidän tulee toimia häiriö- ja kriisitilanteissa.

Varautuminen

Aluehallintoviraston tehtävänä on

- varautumisen yhteensovittaminen alueella ja siihen liittyvän yhteistoiminnan järjestäminen
- valmiussuunnittelun yhteensovittaminen
- alueellisten maanpuolustuskurssien järjestäminen
- kuntien valmiussuunnittelun tukeminen, valmiusharjoitusten järjestäminen sekä alue- ja paikallishallinnon turvallisuussuunnittelun edistäminen.

- Aluehallintovirasto huolehtii siitä, että varautumisen viranomaisyhteistoiminta on organisoitu
- Aluehallintovirasto järjestää eri toimijoiden yhteistoiminta- ja valmiusharjoituksia ottaen huomioon pelastustoimen harjoitusstrategian linjaukset.
- Aluehallintovirasto järjestää toimialueellaan alueellisia maanpuolustuskursseja.
- Aluehallintovirasto selvittää kuntien valmiussuunnittelun ajantasaisuuden.
- Aluehallintovirasto huolehtii siitä, että sillä on riittävä valmius kriisi- ja erityistilanteita varten.
- Aluehallintovirasto vastaa toimialojensa valmiussuunnittelusta.
- Aluehallintovirasto arvioi päivittäistavarahuollon toimintaa sekä tarkistaa kuntien päivittäistavarahuollon varautumissuunnittelun ajantasaisuuden.
- Aluehallintovirastolla on ajantasainen tilannekuva toimialueensa varautumisen tilanteesta. Aluehallintovirasto välittää varautumisen tilannekuvan muille viranomaisille.
- Aluehallintovirasto laatii tarvittaessa aluettaan koskevan pelastustoimen ja varautumisen strategian.

Vaikuttavuus

- Alueellisten maanpuolustuskurssien onnistuminen (kurseille osallistuneiden tyytyväisyys kyselyn perusteella)
- Valmiussuunnitelmien kattavuus ja ajantasaisuus
- Valmius- ja yhteistoimintaharjoitusten kattavuus ja harjoituksista saatu palaute

Aluehallintovirasto varautuu omalla toimialallaan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategian mukaisiin uhkakuihin.

- Aluehallintovirasto on asianmukaisesti varautunut YETTS:n mukaisiin normaaliolojen häiriö- ja erityistilanteisiin.
- Aluehallintovirasto varautuu häiriötilanteisiin kuten pandemiaan tai muuhun laaja-alaiseen vakavaan tartuntatautilanteeseen.
- Aluehallintovirasto tukee ja edistää osaltaan viranomaisradioverkon (VIRVE) käyttöönottoa alueellaan.

Kriisijohtaminen

Aluehallinnossa on käytössä kaikkien toimijoiden tuntema ja harjoittelema kriisijohtamisen toimintamalli. Se perustuu toimivaltaisen viranomaisen johtamaan toimintaan sekä siihen osallistuvien muiden viranomaisten ja tahojen yhteistoimintaan. Sen yhteys valtioneuvostotason kriisijohtamiseen on varmistettu.

Aluehallintoviraston tehtävänä alueella on viranomaisten johtaessa turvallisuuteen liittyviä tilanteita tukea toimivaltaisia viranomaisia ja tarvittaessa sovittaa yhteen toimintaa niiden kesken.

Tämän ohella aluehallintovirasto toimivaltansa puitteissa yhteensovittaa aluehallintoviraston sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten keskinäistä yhteistoimintaa kaikissa turvallisuustilanteissa.

Pelastustoimi

Aluehallintoviraston tehtävänä on ohjata ja johtaa pelastustoimen suunnittelua aluehallintoviraston toimialueella sekä huolehtia osaltaan suunnitelmien yhteensovittamisesta. Tätä varten aluehallintovirasto edistää pelastuslaitoksen ja muiden alueellisten toimijoiden välistä yhteistyötä.

Aluehallintoviraston pelastustoimi ja varautuminen vastuualue osallistuu pelastustoimen alueiden sekä pelastustoimintaan osallistuvien muiden viranomaisten ja yhteisöjen yhteistoimintaa edistäviä suuronnettomuus- ja valmiusharjoituksien sekä harjoituksia edeltävän koulutuksen järjestämiseen ja suunnitteluun perustuen pelastustoimen harjoitusstrategiaan.

Aluehallintoviraston pelastustoimi ja varautuminen vastuualueen tehtävänä on huolehtia aluehallintoviraston alueen pelastustoimen valvonnasta, palvelujen arvioinnista sekä raportoinnista sisäasiainministeriölle.

- Aluehallintovirasto valvoo, että pelastustoimen palvelutasopäätökset on tehty asianmukaisesti ja että palvelutaso toteutuu.
- Aluehallintovirasto varmistaa kykynsä huolehtia pelastuslain mukaisista tehtävistään onnettomuustilanteissa.
- Aluehallintovirasto lisää osaltaan viranomaisten ja järjestöjen yhteistoimintaa erityisesti harvaan asutuilla alueilla.
- Aluehallintovirasto edistää omalla toiminnallaan pelastushenkilöstön toimintakykyä tukevia hankkeita.

Pelastuslain kokonaisuudistus on käynnissä sisäasiainministeriössä. Lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2011 alussa. Aluehallintoviraston tehtäviin on tulossa muutoksia nykyisten lääninhallitusten tehtäviin nähden. Tavoitteet tarkistetaan uuden lainsäädännön mukaisiksi.

Kansainvälinen toiminta

Aluehallintovirasto osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön ja lähialueyhteistyöhön toimialaansa kuuluvissa asioissa.

- Aluehallintovirasto huolehtii valtion aluehallinnon kansainvälisen yhteistyön jatkuvuudesta ja koordinoinnista uudistuksen yhteydessä yhteistyössä muiden aluehallinnon toimijoiden kanssa.
- Aluehallintovirasto ottaa huomioon toiminnassaan EU:n sosiaali- ja terveydenhuollon ammatinharjoittamiseen ja väestön liikkuvuuteen liittyvät direktiivit.

- Aluehallintovirasto toteuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon lähialueyhteistyötä lähialuestrategian (UM) painopisteiden mukaisesti (perusterveydenhuolto, terveyden edistäminen, lasten ja nuorten palvelut, vammaishuolto ja päihteiden käytön vähentäminen).
- Aluehallintovirasto edistää opetusalan toimijoiden kansainvälisen yhteistyön syntymistä sekä luo mahdollisuuksia yhteisten kehittämistarpeiden tunnistamiseen ja uusien kehittämishankkeiden identifiointiin.
- Aluehallintovirasto tiedottaa alueellaan Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen CIMOn tarjoamista kansainvälistämispalveluista vuosittain tehtävien sopimusten (Elinikäisen oppimisen ohjelma/Comenius ja Nordplus) mukaisesti.
- Aluehallintovirasto toimii aktiivisesti pelastustoiminnan kansainvälisessä yhteistyössä lähialueiden kanssa kansainvälisten sopimusten edellyttämällä tavalla.
- Aluehallintovirasto ylläpitää kontakteja Venäjän eläinlääkintäviranomaisiin tiedonkulun varmistamiseksi lähialueen eläintautitilanteissa.
- Aluehallintovirasto huolehtii ympäristöterveydenhuollon ja eläinlääkintähuollon kansainvälisestä yhteistyöstä ja EU-lainsäädännön mukaisten velvoitteiden toimeenpanosta.

Asiakaslähtöisyys

Aluehallintovirasto parantaa toimintansa asiakaslähtöisyyttä asiakaspalautejärjestelmän, asiakassegmentoinnin ja toiminnan vuorovaikutteisuuden lisäämisen avulla.

- Aluehallintovirasto kiinnittää erityistä huomiota vuorovaikutteisuuden lisäämiseen asiakkaiden ja sidosryhmien kesken sekä poikkihallinnollisesti mm. perustamalla asiakasryhmittäin yhteistyöryhmiä/neuvottelukuntia ja luomalla yhteistyöfoorumeita.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto ohjaa ja koordinoi tavoitteiden toteuttamista verkostomaisesti työskennellen aluehallintovirastojen kanssa.

- Etelä-Suomen aluehallintovirasto tekee aluehallintovirastoille yksityiskohtaisen asiakassegmentoinnin, jossa on mm. ryhmitelty myös annettavat palvelut ja palvelukanavat hyödyntäen erityisesti sähköisen asioinnin mahdollisuuksia.
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto kehittää aluehallintovirastoille yhteisiä menetelmiä asiakaspalautteen kokoamiseksi ja analysoimiseksi. Etelä-Suomen aluehallintovirasto laatii aluehallintovirastoille yhteisen asiakaskyselymallin, jonka aluehallintovirastot ottavat käyttöön ja toteuttavat vuoden 2011 lopulla.

Palvelukanavat

Aluehallintovirasto tarjoaa palvelujaan asiantuntijapalvelun, asiantuntijapalvelun ja sähköinen palvelu -kanavien kautta siten, että panostetaan sähköisten palvelujen rakentamiseen ja lisätään palvelujen tarjontaa myös yhteispalvelupisteissä.

- Aluehallintovirasto edistää valtion palveluntuottajien yhteistyötä. Etelä-Suomen aluehallintovirasto koordinoi ja ohjaa tätä toimintaa.
- Aluehallintovirasto arvioi yhteispalvelun kehitystä osana peruspalvelujen arviointia.
- Aluehallintovirasto toteuttaa palvelujensa tarjoamisen laaditun palvelukartan ja palvelukanavien käyttöä koskevan suunnitelman mukaisesti.
- Aluehallintovirastolla on käytössä menettely, jolla asiakas ohjataan tarvittaessa syvällisempään asiantuntijapalveluun.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto ohjaa ja koordinoi tavoitteen toteuttamista verkostomaisesti työskennellen aluehallintovirastojen kanssa.

- Etelä-Suomen aluehallintovirasto laatii asiakassegmentointiin, prosessien kehittämiseen ja sähköisten palvelujen tehokkaaseen hyödyntämiseen perustuvan suunnitelman palvelukanavien käytöstä palveluittain.
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto kehittää yhteispalvelua valtakunnallisesti edistämällä palvelujen tarjontaa yhteispalvelupisteissä aluehallintovirastojen palvelukanavia koskevien suunnitelmien mukaisesti.
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto vastaa yhteispalvelun verkkosivuston ja valtakunnallisen tietokannan kehittämisestä ja ylläpidosta.

Sähköinen asiointi

Aluehallintovirastot laativat yhteisen verkkopalvelujen toteuttamissuunnitelman, jossa täsmennetään ne palvelut, jotka tullaan sähköistämään vuoden 2013 loppuun mennessä. Erityistä huomiota kiinnitetään suurivolyymisten palveluiden sähköistämiseen.

- Aluehallintovirasto osallistuu sähköisen asioinnin toteuttamiseen verkkopalvelujen toteuttamissuunnitelman mukaisesti.
- Sähköisen asioinnin toteuttamista varten luodaan yhteistyöverkosto (ministeriö, tietohallinto, Valtiokonttori, ValtIT, Etelä-Suomen aluehallintovirasto). Sähköisen asioinnin toteuttamisessa otetaan huomioon yleiset valtionhallinnon linjaukset sekä yleiset verkkopalvelujen saavutettavuuteen, käytettävyyteen, luotettavuuteen ja avoimuuteen luodut periaatteet. Sähköisen asioinnin suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään valtakunnallisia ratkaisuja mm. asiointitilin, tunnistautumisen ja perusrekistereiden suorakäytön suhteen.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto ohjaa ja koordinoi tavoitteen toteuttamista verkostomaisesti työskennellen aluehallintovirastojen kanssa.

- Etelä-Suomen aluehallintovirasto laatii yhteisen verkkopalvelujen toteuttamissuunnitelman yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa.
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto ohjaa ja koordinoi aluehallintovirastojen sähköisen asioinnin toteuttamista.

Prosessit

Aluehallintovirasto toimii vastuualuerajat ylittävässä poikkihallinnollisessa yhteistyössä ja hyödyntää tästä saatavia synergiaetuja.

Aluehallintovirasto ottaa käyttöön prosessijohtamisen toimintamalleja sekä tunnistaa, kuvaavaa ja kehittää ydin- ja tukiprosesseja.

- Aluehallintovirasto nimeää määritellyille ydinprosesseille omistajat (koordinaattorit).
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto valmistelee yhdessä muiden aluehallintovirastojen kanssa suunnitelman tukiprosessien ja asiakasprosessien kartoittamisesta ja kehittämisestä.
- Aluehallintovirasto kehittää tukiprosesseja ja asiakasprosesseja laadittavan suunnitelman mukaisesti.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto ohjaa ja koordinoi tavoitteiden toteuttamista verkostomaisesti työskennellen aluehallintovirastojen ja ohjaavan ministeriön kanssa.

- Etelä-Suomen aluehallintovirasto kartoittaa yhdessä muiden aluehallintovirastojen kanssa aluehallintovirastojen osaprosessit.
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto suunnittelee aluehallintovirastojen yhteisen prosessin mallintamismenetelmän aluehallintovirastojen prosessien johtamisen tueksi sekä ohjaa ja koordinoi prosessien kuvaamista ja yhdenmukaistamista aluehallintovirastoissa.

Laadun arviointi

Aluehallintovirasto ottaa käyttöön CAF-kriteeristön itsearvioinnin toimintatapana.

- Aluehallintovirasto perehtyy CAF-kriteeristöön itsearvioinnin toimintatapana ja valmistautuu ensimmäiseen itsearviointiin, joka toteutetaan vuonna 2012.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto ohjaa ja koordinoi tavoitteen toteuttamista verkostomaisesti työskennellen aluehallintovirastojen kanssa.

- Etelä-Suomen aluehallintovirasto laatii yhdenmukaisia menetelmiä ja periaatteita aluehallintovirastojen CAF-arvioinnin toteuttamiseksi.

Sisäinen valvonta

Aluehallintoviraston johto vastaa sisäisen valvonnan toimivuudesta ja kehittää osaltaan sisäisen valvonnan menettelyitä.

- Aluehallintoviraston johto kehittää sisäisen valvonnan menettelyitä ja nimeää aluehallintoviraston sisäisen valvonnan yhteyshenkilön johdon tueksi ja täydentämään tiedonkulkua Lounais-Suomen aluehallintoviraston sisäisen tarkastuksen kanssa.
- Aluehallintovirastoa koskevasta sisäisestä tarkastuksesta sovitaan valtiovarainministeriön kanssa tulosohjausprosessiin kytkeytyen. Aluehallintovirasto solmii vuosittain Lounais-Suomen aluehallintoviraston kanssa sisäistä tarkastusta koskevan palvelusopimuksen.

Lounais-Suomen aluehallintovirasto tukee ja koordinoi tavoitteiden toteutumista.

Viestintä

Viestintä tukee aluehallintoviraston tavoitteiden toteutumista ja luo osaltaan viraston julkikuvaa.

- Aluehallintovirasto toteuttaa viestintää sekä tiedottaa aktiivisesti uuden viraston toiminnasta ja palveluista toimialueellaan yhteistä viestintästrategiaa ja yhteisiä periaatteita noudattaen.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto ohjaa ja koordinoi tavoitteiden toteuttamista verkostomaisesti työskennellen aluehallintovirastojen kanssa.

- Viestinnän strategista ja toiminnallista ohjausta sekä seuranta ja tietojenvaihtoa varten perustetaan viestinnän koordinaatioryhmä, joka koostuu valtiovarainministeriön, ohjaavien tahojen ja aluehallintovirastojen viestinnän edustajista. Ryhmä valmistelee aluehallintovirastojen yhteisen viestintästrategian ja sopii viestinnän periaatteet.
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto koordinoi yhteisen viestintästrategian ja valtakunnallisten periaatteiden toteutumista sekä kehittää aluehallintovirastoille yhteisiä viestinnän menetelmiä ja toimintatapoja.
- Aluehallintovirastot rakentavat yhdessä uuden yhteisen www-julkaisujärjestelmän (internet, extranet, intranet) niin, että järjestelmä on käyttöönotettavana vuoden 2012 alusta. Hanke tehdään tiiviissä yhteistyössä sekä palveluista, tekniikasta, tietohallinnosta että viestinnästä vastaavien kanssa. Etelä-Suomen aluehallintovirasto koordinoi hanketta.

Erikoistumistehtäviä koskevat tavoitteet

Sisäinen tarkastus

- Lounais-Suomen aluehallintoviraston sisäinen tarkastus tukee aluehallintovirastojen johtoa asianmukaisten sisäisen valvonnan menettelyiden kehittämisessä ja tarjoaa sisäisen valvonnan asiantuntijapalveluita aluehallintovirastoille.
- Sisäisen tarkastuksen määrästä ja resursseista sovitaan vuosittain valtiovarainministeriön kanssa tulosohjausprosessiin kytkeytyen ja aluehallintovirastojen kanssa palvelusopimuksin.

Hankintatoimi

Hankintatoimi tukee aluehallintovirastojen tulostavoitteiden saavuttamista, jotta voimavarat voidaan kohdistaa organisaation varsinaisen toiminnan hoitamiseen ja tuottavuuden lisäämiseen.

Lounais-Suomen aluehallintovirastoon sijoitetun aluehallintovirastojen yhteisen hankintatoimen tehtävänä on:

- Hankinta-asiantuntemuksen tarjonta aluehallintovirastoille ja maistraateille
- Aluehallintovirastojen ja maistraattien hankintojen ohjeistus ja neuvonta
- Yhteistyö Hanselin kanssa ja liittymäsopimusten tekeminen
- Yhteishankintojen valmistelu ja toteuttaminen
- Aluehallintovirastojen ja maistraattien toimitilahallinto (koordinoidaan Senaatti-kiinteistöjen tehtävien kanssa)
- Käyttäjän edunvalvonta vuokranantajaan nähden
- Aluehallintoviraston toimitilastrategian kehittäminen
- Toimitilarekisterin ylläpito

Tuloksellisen aluehallintovirastojen hankintatoimen tavoitteet saavutetaan toteuttamalla annettuja tehtäviä seuraavin tavoin:

- Ohjataan ja neuvotaan aluehallintovirastoja hankintoihin ja toimitilahallintoon liittyvissä kysymyksissä.
- Laaditaan aluehallintovirastojen yhteinen hankintaohje, joka nivoutuu tiliviraston taloussääntöön.
- Hyödynnetään yhteistyötä Hanselin kanssa. Virastojen hankintayhteys henkilöiden kanssa hoidetaan hankintayhteistoimintaa mm. Hansel-palvelusivuston välityksellä.
- Yhteishankintojen valmistelu ja toteuttaminen synergiaetujen löytämiseksi
- Koordinoidaan aluehallintovirastojen ja maistraattien toimitilahallintoa Senaatti-kiinteistöjen tehtävien kanssa. Huolehditaan käyttäjän edunvalvonnasta vuokranantajaan nähden.
- Toimitilarekisterin laadinta ja ylläpito
- Kehitetään aluehallintovirastojen toimitilastrategia

Aluehallintovirastojen ja toimittajien välisissä neuvotteluissa keskitetty hankintatoimi on ohjaavassa, neuvoa-antavassa ja kokoavassa roolissa, mutta ei suoranaisena viraston edustajana, sopijaosapuolena tai hankintapäätöksen tekijänä.

Pelastustoimen valtionavustusten tekninen käsittely, maksatus ja valvonta

Pelastustoimen valtionavustusten tavoitteena on tukea pelastuslaitosten mahdollisuuksia uusia kalustoaan sekä käynnistää järjestelmä- ja kehittämishankkeita.

Lounais-Suomen aluehallintovirastolle kuuluu pelastustoimen valtionavustusten tekninen käsittely, maksatus ja valvonta. Jokainen aluehallintovirasto tekee itse valtionavustuspäätökset.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeille myönnettävien valtionavustusten hallinnointiin liittyvät valtakunnalliset tehtävät

Lounais-Suomen aluehallintovirasto huolehtii Kaste-ohjelman mukaisten kehittämishankkeiden valtionavustusten maksatuksesta ja hankehallinnoinnista

Sosiaali- ja terveysministeriö on lääninhallituslain mukaan määrännyt päätöksellään 12.6.2008 Länsi-Suomen lääninhallituksen järjestämään sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeille suunnattavan valtionavustuksen hallinnointiin, valvontaan ja maksatukseen liittyvien tehtävien hoitamisen valtakunnallisesti.

Lounais-Suomen aluehallintovirasto huolehtii em. päätöksen pohjalta valtakunnallisen erityistehtävän hoitamisesta aluehallintovirastoista annetun Valtioneuvoston asetuksen (tässä vaiheessa luonnos) 8 §:n sekä sosiaali- ja terveysministeriön päätösten ja linjausten mukaisesti.

3. Toiminnallinen tuloksellisuus

3.1 Toiminnallinen tehokkuus (taloudellisuus, tuottavuus ja kannattavuus)

Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuus xx %

Määritellään jatkovalmistelussa hallinnonalakohtaiset tavoitteet.

3.2 Tuotokset ja laadunhallinta

3.2.1 Palvelukyky ja laatu

Aluehallintovirasto huolehtii kansalaisten ja yritysten oikeusturvan toteutumisesta käsittelemällä kantelut, valitukset, oikaisuvaatimukset ja luvat joutuisasti, tehokkaasti ja laadukkaasti. Palvelujen asiakaslähtöisyyttä vahvistetaan.

Aluehallintovirasto kehittää kantelujen käsittelyprosessia valtakunnallisesti määriteltyjen linjausten mukaisesti.

Aluehallintoviraston palvelukyvylle asetetaan seuraavat tavoitearvot:

Yleiset palvelutavoitteet	Tavoite 2010 ja 2011
Asiakaskyselyn tulos	vähintään 4 asteikolla 0-5
Tyytyväisyys yhteistyökykyyn	Asiakaskyselyn tulos vähintään 4 asteikolla 0-5
Substanssikohtaiset palvelutavoitteet	Tavoite
Kunnalliskantelut, sosiaali- ja terveystoimen ja ympäristöterveydenhuollon kantelut	Käsittelyaika keskimäärin 8 kk
Sivistystoimen kantelut	Käsittelyaika keskimäärin 8 kk
Sivistystoimen valitukset	Käsittelyaika keskimäärin 4 kk
Sivistystoimen lausunnot	Käsittelyaika keskimäärin 3 kk
Oppilasarvioinnin oikaisupyynnöt	Kiireellisenä
Kilpailuasiat	Selkeästi vähämerkitykselliset tapaukset pääte- tään kuukauden kuluessa vireille tulosta
Kiinteistön- ja vuokrahuoneistojen välittäjien rekisteröintipäätökset	Käsittelyaika keskimäärin 1 kk
Kiinteistön- ja vuokrahuoneistojen välittäjien kantelut	Käsittelyaika keskimäärin 9 kk
Pelastustoimen kantelut	Käsittelyaika keskimäärin 6 kk
Pelastustoimen valtionavustukset	Käsittelyaika keskimäärin 1 kk sisäasiainministe- riön määrärahapäätöksen saamisesta
Alkoholiluvat	Käsittelyaika keskimäärin 1 kk
Yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon palve- luntuottajien luvat	Käsittelyaika keskimäärin 2 kk
Yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon toimin- tayksiköiden valvonta, ympärivuorokautista hoi- toa antavat toimintayksiköt	Valvontakäynnit 10 % toimintayksiköistä
Julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayk- siköiden valvonta, ympärivuorokautista hoitoa antavat toimintayksiköt	Valvontakäynnit 10 % toimintayksiköistä
Etukäteisvalvonta	Valvontakäynnit
Ympäristöterveydenhuollon luvat ja päätökset	Käsittelyaika keskimäärin 6 kk
Ympäristöterveydenhuollon ohjaus ja valvonta	Kuntien ympäristöterveydenhuollon valvonta- suunnitelmista ja niiden toteumista arvioidaan 33 %

3.2.2 Suoritteet ja julkishyödykkeet

Suorite / julkishyödyke	Tavoite vuodessa
Oikeusturva	
Kantelut, valitukset ja oikaisupyynnöt	x
Ympäristöterveydenhuolto	
- lausunnot	terveydensuojelutiimillä n. 50 lausuntoa vuodessa
- valvontasuunnitelmien arvioinnit	terveydensuojelutiimillä 50-100 kpl vuodessa
- erilaiset raportit Valviralle ja THL:lle	terveydensuojelutiimillä n. 5 kpl vuosittain
Opetushenkilöstön täydennyskoulutus	
- koulutustilaisuudet	
- osallistujat	
- koulutettavapäivät	
- erillisselvitykset	
Kuluttaja-asiat	
Valtakunnallisia ja alueellisia (hinta)vertailuja	5-6/vuodessa
Valmismatkaliikkeiden valvontakampanja	1 vuodessa
Hintamerkintä- ja/tai kulutusluottoaiheinen valvontakampanja	1 vuodessa
Tarkastukset	

Tavoitteet täsmentyvät jatkovalmistelussa.

3.3 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Johtamisen ja henkilöstön kehittäminen

Aluehallintovirasto kiinnittää erityistä huomiota muutoksen johtamiseen, yhtenäisen toimintakulttuurin luomiseen sekä esimiesten ja henkilöstön osaamisen kehittämiseen.

- Aluehallintovirasto laatii viraston henkilöstösuunnitelman 2010-2015 30.6.2010 mennessä.
- Aluehallintovirasto toteuttaa oppimiskartoituksen, tavoitteena tukea elinikäistä oppimista ja asiantuntijuuden säilyttämistä.
- Aluehallintovirasto toteuttaa työhyvinvoinnin edistämiseen liittyviä toimenpiteitä.
- Aluehallintovirasto järjestää koulutusta ja tilaisuuksia yhtenäisen toimintakulttuurin luomiseksi.
- Aluehallintovirasto järjestää esimiehille muutoksen johtamiseen liittyvää koulutusta.
- Aluehallintovirasto varautuu toimialaansa koskevan lainsäädännön uudistumiseen ja sen mukana tulevien tehtävien aiheuttamiin uusiin henkilöstön osaamistarpeisiin.

Itä-Suomen aluehallintovirasto tukee ja koordinoi tavoitteiden toteuttamista.

	Tavoite 2010 ja 2011
Henkilötyövuosien kehitys	2010 x htv, 2011 x htv (täydentyy myöhemmin)
Tuottavuusvähennystavoite (htv)	2010 x htv, 2011 x htv täydentyy myöhemmin)
Työtyytyväisyysindeksi, asteikko 1-5	3,0
Sairauspoissaolot, pv/htv	10,0
Vakinaisia/määräaikaisia, %	80/20

3.4. Yhteistyökysymykset

Aluehallintovirasto toimii aktiivisesti yhteistyössä muiden aluetason toimijoiden kanssa. Aluehallintoviraston tulee tehdä kiinteää yhteistyötä alueensa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa erityisesti peruspalvelujen arvioinnissa, sivistystoimen palveluissa, ympäristöterveydenhuollon ja ympäristölupavastuualueen tehtävissä sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan rakennerahastotehtävissä riittävän asiantuntemuksen turvaamiseksi.

Aluehallintoviraston tulee tehdä yhteistyötä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston ruotsinkielisen opetusalan palveluyksikön kanssa, joka hoitaa kansallisesti mm. aluehallintovirastojen toimialaan kuuluvat ruotsinkielisen opetustoimen tehtävät.

3.5 Muu toiminnallinen tuloksellisuus

Valtavirtaistaminen

Valtavirtaistetaan sukupuolinäkökulma hankkeissa jo toiminnan alkuvaiheessa.

- Jatketaan sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista aluehallintoviraston hoitamissa sisältökysymyksissä.
- Kootaan tunnistetut osa-alueet aluehallintovirastojen yhteiseksi valtavirtaistamissuunnitelmaksi.

3.6 Taloudelliset resurssit hallinnonaloittain

Määritellään myöhemmin.

Hallinnonala	2010 / euroa	2011 / euroa
VM		
STM		
OPM		
TEM		
YM		
SM		
MMM		

4. Sopimuksen voimassaolo ja seuranta

Aluehallintovirasto toimittaa valtiovarainministeriölle väliraportin tavoitteiden saavuttamisesta tulos-suunnitteluohjeiden aikataulun mukaisesti....

Sopimus on voimassa xx.xx.2011 saakka. Sopimusta voidaan tarkistaa sopimuskaudella.

Allekirjoitukset

TYÖSUOJELUA KOSKEVA OSIO

Liiteasiakirja on käsitelty ja hyväksytty työsuojeluneuvottelukunnassa 8.4.2009 sekä sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosaston johtoryhmässä 20.4.2009.

1 Toiminta-ajatus ja toimintaympäristön kuvaus

1.1 Toiminta-ajatus

Työsuojelun aluehallintoviranomaiset toimivat yhteiskunnan antamin valtuuksin siten, että työstä ihmisen terveydelle aiheutuvat vaarat ja haitat sekä työsuhteen ehtoihin liittyvät lainsäädännössä tarkoitetut pelisäännöt ovat asianmukaisesti hallinnassa.

1.2 Toimintaympäristön kuvaus

Työelämän ja -markkinoiden joustavuus ja monimuotoisuus ovat lisääntyneet jatkuvasti. Väestön ikääntyessä työuria pyritään jatkamaan pidempään ja samanaikaisesti nuoria pyritään saamaan työelämään aiemmin. Talouden nousu- ja laskusuhdanteet heijastuvat työelämään ja vaikuttavat mm. työvoiman käyttötapoihin. Pitkällä aikavälillä työolot ovat kehittyneet hyvään suuntaan. Viime vuosina kuitenkin työtaturmien määrän vähentyminen on pysähtynyt ja joillakin toimialoilla työtaturmat ovat lisääntyneet. Aiempaa selvemmin on nähtävissä toisaalta monien työpaikkojen suuret panostukset työolosuhteisiin ja henkilöstön hyvinvointiin ja toisaalta joidenkin työpaikkojen välinpitämättömyys vähimmäistyöehdoista ja -työolosuhteista. Fyysisen työympäristön rinnalle ovat nousseet voimakkaasti psykososiaalisen työympäristön kysymykset. Palkansaajien kokemukset syrjinnästä ja kiusaamisesta työelämässä ovat lisääntyneet.

Monikulttuurisista työympäristöistä, ulkomaisen työvoiman ja vuokratyövoiman lisääntyvästä käytöstä, työvoiman liikkuvuudesta ja usean työnantajan yhteisistä työpaikoista on tullut merkittäviä haasteita työpaikkojen työsuojeluosaamiselle ja toimivien työpaikkakohtaisten käytäntöjen luomiselle. Uhat kaksien työmarkkinoiden syntymiselle Suomeen sekä työnantajien eriarvoiselle kilpailulle ovat lisääntyneet. Pahimmillaan harmaa talous pitää sisällään jopa järjestäytynyttä rikollisuutta.

Sairauspoissaolojen osuus kokonaistyöajasta on lisääntynyt. Mielenterveyden häiriöt ovat tällä hetkellä yksi suuri työkyvyttömyyttä aiheuttava tekijä. Toinen merkittävä tekijä sairauspoissaoloihin ja työkyvyttömyyseläkkeisiin on edelleen tuki- ja liikuntaelinsairaudet. Sairauspoissaolojen lisääntymiseen vaikuttaa myös jonkin verran työssä käyvien aiempaa korkeampi keski-ikä.

2 Linjaukset ja tavoitteet

Työsuojelun vastuualueiden toiminta tukee hallitusohjelman tavoitteiden saavuttamista vaikuttamalla työpaikkojen työoloihin pitämällä yllä työpaikkojen turvallisuutta ja terveyttä. Toiminta edistää työelämän laatua sekä työikäisen väestön työ- ja toimintakykyä työuran eri vaiheissa niin, että ennenaikainen työelämästä pois siirtyminen vähenee. Tavoitteita toteutetaan valtakunnallisessa masennuksen ehkäisy (Masto)-hankkeessa ja sosiaali- ja terveysministeriön koordinoimassa Työhyvinvointifoorumissa osana hallituksen Työn, yrittämisen ja työelämän -politiikkaohjelmaa.

Sosiaali- ja terveysministeriön sosiaali- ja terveystalitiikan strategian keskeinen tavoite on, että suomalainen yhteiskunta on vuonna 2015 elinvoimainen, taloudellisesti kestävä ja toiminnoiltaan tehokas ja dynaaminen. Ministeriön neljä strategista asiakokonaisuutta ovat:

- Edistetään terveyttä ja toimintakykyä
- Lisätään työelämän vetovoimaa
- Vähennetään köyhyyttä ja syrjäytymistä
- Varmistetaan toimivat palvelut ja kohtuullinen toimeentuloturva

Työsuojelun strategisena tavoitteena on työssä jaksamisen ja jatkamisen turvaaminen. Ministeriön työsuojelua koskevat linjaukset perustuvat sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan työsuojelustrategiaan, jossa määritellään toiminnan tavoitteet, painoalueet ja kehittämisperiaatteet. Työsuojelustrategia korostaa työpaikan oma-aloitteista, järjestelmällistä ja ennakoivaa toimintaa työsuojelussa. Työsuojeluhallinnon osalta strategia painottaa ennen kaikkea toiminnan vaikuttavuutta. Työsuojelun vastuualueiden toimintaa kehitetään yhteistyössä työmarkkinaosapuolten ja muiden toimijoiden kanssa työelämän tarpeiden pohjalta. EU:n työsuojelustrategian vuosien 2007- 2012 keskeinen tavoite työtapaturmien vähentämiseksi 25 prosentilla strategiakauden aikana on huomioitu kansallisissa linjauksissa.

Työsuojeluviranomaisten keskeinen tehtävä on valvoa työsuojelua koskevan lainsäädännön noudattamista työpaikoilla. Valvonnan lähtökohtana on toiminnan tavoitteellisuus ja yhteiskunnallisen hyödyn aikaansaaminen. Valvonnan keskeisenä tehtävänä on ehkäistä ja vähentää työolojen aiheuttamia terveydellisiä haittoja. Pääosa toiminnasta kohdistetaan sellaisille alueille, joilla valvonnalla voidaan estää työn ja työolojen aiheuttamaa haitallista kuormitusta ja torjua työtapaturmia. Valvonnan avulla pyritään vaikuttamaan siihen, että työntekijöiden työ- ja toimintakyky ei heikkene huonojen työolojen takia. Lähtökohtana on varmistaa, että työpaikan turvallisuusriskit on arvioitu ja ne ovat työnantajan hallinnassa.

Sosiaali- ja terveysministeri Liisa Hyssälän asettaman kolmikantaisen resurssityöryhmän raportin (27.2.2009) mukaisesti kehittämistavoitteena on työsuojelun vastuualueiden tasapainoinen ja kattava resursointi niin, että työsuojeluvalvontaa voidaan jatkossakin toteuttaa tuloksellisesti ja vaikuttavasti.

3 Tulostavoitteet vuosille 2008–2011

Runkosopimuksessa vuosille 2008 – 2011 valvonnan kohdentamisen toimialoiksi on valittu muun muassa vähittäiskauppa, majoitus ja ravitsemistoiminta, rakentaminen, siivous ja jätehuolto, koneiden, laitteiden, elintarvikkeiden, tekstiilien, sahatavaran, puu-, paperi- ja metallituotteiden valmistus, terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut, koulut, poliisi, rajavartiolaitos ja turvallisuuspalvelut sekä kiinteistöpalvelut.

Vuosina 2008 – 2011 pyritään parempaan työn aiheuttaman haitallisen henkisen ja fyysisen kuormituksen ehkäisyyn, työtapaturmien torjuntaan, kemikaaliriskien hallintaan sekä työelämän yleisten pelisääntöjen noudattamiseen. Tulosten saavuttamisessa työpaikkojen oma osaaaminen ja työsuojelun hallintajärjestelmät ovat keskeisiä tekijöitä. Toimintaa suunnataan asioihin, joiden tiedetään vaikuttavan työhyvinvointiin.

Toiminnan kohteina ovat työpaikat, joilla esiintyy mm. asiakasväkivallan uhkaa, häirintää ja syrjintää, käsin tehtäviä nostoja, toistotyötä ja työtapaturmia. Työelämän laadun turvaamisessa muita tärkeitä kohteita ovat työaikalainsäädäntöä, määräaikaista työsopimuksia, ulkomaalaisten

työteko-oikeutta ja työsuhteen ehtoja, vuokratyövoiman käyttöä, tilaajavastuuta ja tuotteiden turvallisuutta koskevien pelisääntöjen noudattaminen. Vuosina 2008-2011 keskeisenä tavoitteena on viranomaisaloitteisten työpaikkatarkastusten määrän nostaminen 50 prosenttia.

Työsuojelusäädösten noudattamiseen liittyvään asiakaskysyntään vastataan kaikilta osin sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluvalvonnalle määrittelemiä toimitusaika- ja saatavuustavoitteita noudattaen. Asiakasaloitteisen toiminnan sisältö ja laatu pyritään yhtenäistämään. Tavoitteena on työsuojeluvalvonnan sisällön ja laadun tasalaatuisuuden varmistaminen valtakunnallisesti. Sähköistä asiointia sekä valvontatoimintaa tukevaa viestintää kehitetään resurssien käytön tehostamiseksi.

Toiminnan hyvään vaikuttavuuteen pyritään yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa niin valtakunnallisella kuin alueellisella tasolla. Lisäksi toiminnan tukena on muiden viranomaistahojen sekä asiantuntija- ja tutkimuslaitosten verkosto.

POLIISITOIMI

Aluehallintoviraston poliisin vastuualue osallistuu alueelliseen viranomaisyhteistyöhön ottaen huomioon lähes maakuntien kokoisiksi muodostetut poliisilaitokset.

Aluehallintoviraston poliisin vastuualue osallistuu poliisitoimen osalta peruspalvelujen arviointiin. Poliisin arviointikohteet määritellään poliisin strategian ja sisäisen turvallisuuden ohjelman keskeisistä painopistealueista.

Poliisin toiminta painottuu entistä enemmän rikosten, häiriöiden ja kansalaisten turvallisuutta vaarantavien muiden uhkatekijöiden ennalta ehkäisemiseen. Poliisi osallistuu alueelliseen valmius- ja varautumissuunnitteluun yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa.

Aluehallintoviraston poliisin vastuualueiden tehtävät määritellään toiminnallisesti perustettavan poliisin keskushallintoviranomaisen alueilla toimiviksi yksiköiksi. Tällä halutaan edistää poliisitoimen linjausten valtakunnallista yhdenmukaisuutta ja poliisipalveluiden laadullista tasoa maan eri osissa. Paikallispoliisin tulostavoitteet määritellään poliisin keskushallintoviranomaisen ja poliisilaitosten välisissä tulossopimuksissa, joiden valmisteluun sekä seurantaan aluehallintoviraston poliisin vastuualueet kiinteästi osallistuvat.

Aluehallintovirastojen poliisin vastuualueiden keskeiset strategiset linjaukset perustuvat valtakunnallisiin poliisitoimintaan koskeviin linjauksiin, joiden mukaan paikallispoliisin toiminta painottuu jatkossa enemmän rikosten ja muiden kansalaisten turvallisuutta vaarantavien uhkatekijöiden ennalta ehkäisemiseen.

Aluehallintovirastot tukevat paikallista turvallisuussuunnittelutyötä ja arvioivat jatkossa enemmän poliisitoimen yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja poliisipalveluiden saatavuutta. Peruspalvelujen arvioinnin kohteet määritellään poliisitoimen osalta poliisin strategia-asiakirjan ja sisäisen turvallisuuden ohjelman keskeisten painopistealueiden pohjalta, jolloin peruspalvelujen arviointi toteuttaa osaltaan valittua yhteistä strategista suuntaa.

Aluehallintoviraston poliisin vastuualueen rooli valmius- ja varautumissuunnittelussa on yleisen järjestyksen ja turvallisuuden varmistaminen poikkeusoloissa aluetasolla sekä liikennepolitoaineiden säännöstelyjärjestelmän (LIPO) alueellinen ylläpito.